

NUÔI DẠY CON THEO TINH THẦN PHẬT PHÁP

ĐỂ CÓ MỘT ĐỨA TRẺ

TRÍ TUỆ

- PHẦN 2 -

MỤC LỤC

1. THẾ NÀO LÀ ĐỨA CON HẠNH PHÚC.....	2
2. TRÍ KHÔN VÀ TRÍ TUỆ	4
3. CHỈ CẦN DẠY CON BA THỨ ĐỂ CÓ TRÍ TUỆ.....	7
4. VƯỢT QUA NỖI SỢ, YÊU CON VÔ ĐIỀU KIỆN	21
5. CÁC CÁCH THỰC HÀNH	31
5.1 Tập thường xuyên với cái nhỏ.....	31
5.2 Đổi thái độ - tập trung vào cái đúng thay vì cái sai.....	31
5.3 Nguyên tắc: Mười lần khen – một lần chê	34
5.4. Kỷ luật từ bên ngoài và kỷ luật từ bên trong.....	34
5.5 Dạy con theo đuổi cái đúng chứ không dạy con theo đuổi phần thưởng	37
6. BA LOẠI NGƯỜI.....	38
7. TÌNH THƯƠNG VÀ LÝ TRÍ.....	43
8. Chủ đề lần sau: LÀM THẾ NÀO ĐỂ GIÚP BỐ MẸ HẠNH PHÚC.....	47

La Vi: Xin chào tất cả mọi người, hôm nay chúng ta lại gặp nhau tại đây trong buổi Trà đàm của anh Trong Suốt với chủ đề: “Nuôi dạy con để có đứa trẻ trí tuệ theo tinh thần Phật Pháp.” Lần trước chúng ta đã có một buổi trà đàm về chủ đề nuôi dạy con như thế này tại Đà Nẵng rồi. Bây giờ, chúng ta sẽ tiếp tục với chủ đề này trong buổi hôm nay.

Xin giới thiệu với các anh chị và các bạn, diễn giả của chúng ta hôm nay là anh Trong Suốt, là Chủ tịch của Câu lạc bộ Thiền - Yoga Trong Suốt. (Mọi người vỗ tay)

Xin mời anh ạ.

1. THẾ NÀO LÀ Đứa CON HẠNH PHÚC

Trong Suốt: Những bạn nào buổi trước tham gia giờ tay ạ? (Một vài bạn giờ tay) Woa! Ít thế ạ? Như vậy hôm nay toàn là người mới! Những ai không có mặt ở buổi nói về dạy con phần một ấy ạ, giờ tay ạ? (Một vài bạn giờ tay)

Woa! (Cười) Thế cũng khá là nhiều. Có ai nhớ được buổi trước nói gì không nhỉ? Có bạn nào nhớ, tóm tắt được tinh thần buổi trước không? Buổi trước chúng ta không nói được nhiều lắm, rất là ngắn, chỉ khoảng tiếng rưỡi. Nên không có vấn đề gì nếu các bạn không đến buổi trước, chỉ cần một bạn ở đây tóm tắt lại tinh thần của buổi trước thôi vì mình chả nhớ buổi trước mình dạy cái gì, nói cái gì.

Buổi hôm nay mình sẽ bắt đầu từ cái đấy. Có quà đấy, bạn nào nói được có quà! Ở đây có những quyển lịch để bàn rất đẹp. Trên đây có hình các vị Phật và những câu nói có thể thay đổi cuộc đời các bạn. Bạn nào tóm tắt được tinh thần của buổi trước sẽ nhận được quà. Không ai nhớ gì hết à?

(Một bạn giờ tay)

Vâng? Mời bạn, bạn giới thiệu một chút cho các bạn khác biết về bạn, xong rồi sau đó nói tinh thần của buổi trước.

Một bạn: Xin chào Thầy và chào tất cả các anh chị. Hôm trước rất là điếm phúc được dự buổi trà đàm chia sẻ về nuôi dạy con của Thầy. Hôm nay là buổi thứ 2. Buổi hôm trước Thầy đã nói về cách nuôi dạy con theo Phật Pháp. Trong đó, mình có nhớ Thầy đưa ra ba ý.

Ý thứ nhất, Thầy có kể một câu chuyện Đức Phật dạy con của mình và sau đó đứa trẻ nhận ra được những cái sai. Trong đó Thầy có kể về câu chuyện khi con Phật có tướng rất đẹp, Phật dạy con nhận ra bản chất của cái thân này, đừng quá tự hào về hình tướng của thân thể. Trong đó Thầy có nói về vấn đề trí tuệ theo thời gian. Và xin lỗi Thầy, em không nhớ là trí tuệ thế gian là...

Trong Suốt: (Cười) Không sao, đừng cảm đứng lên nói là đáng hoan hô rồi. Rồi, hoan hô! (Mọi người vỗ tay) Tóm lại là mình nuôi con để lớn lên nó thành ông này bà kia, giàu có, công thành danh toại hay là để nó hạnh phúc? Đây, theo các bạn, các bạn muốn nuôi con

thế nào? Thành đứa trẻ thành đạt, thành công, đạt được tiền tài danh vọng hay là có một đứa con hạnh phúc? Bạn chọn con đường nào?

Bạn chọn phương án thành đạt còn hạnh phúc hay không chẳng quan tâm, giờ tay?

(Một số bạn giờ tay)

Rất tốt! Bạn nào chọn phương án hạnh phúc là số một, thành đạt là số hai, giờ tay ạ?

(Nhiều bạn giờ tay)

Được rồi, rất tốt. Như vậy thì **hầu như bố mẹ nào cũng muốn con cái lớn lên để thành những người hạnh phúc**, đúng không ạ? Và buổi trước mình có nói là gì: **Nếu mà một người hạnh phúc thì mới giúp người khác hạnh phúc được**. Còn một người thành đạt mà không hạnh phúc ấy, thì không thể giúp chính mình hạnh phúc cũng như không thể giúp được người khác hạnh phúc. Thế nhưng bố mẹ của người Việt Nam thường dạy con kiểu lớn lên thành đạt hay hạnh phúc ạ?

Bố mẹ người Việt Nam chủ yếu dạy con lớn lên vì danh lợi là chính, ví dụ: *“Con đừng làm gì để hàng xóm chê cười”*. Nghe quen không ạ? “Con làm gì thì làm, đừng để hàng xóm chê cười”. Ở đây có đã ai đã từng nghe câu ấy giờ tay ạ? Nghe từ bố mẹ mình nói câu ấy: “Con đừng làm gì để người khác chê cười”. Đây là dạy con theo đuổi cái gì ạ? Danh! Đây là danh dự đúng không ạ? Đây, theo đuổi danh.

Kiểu thứ 2 là gì? *“Học hành không cẩn thận thì sau này lớn lên chẳng làm ra được cái thể thống gì đâu!”*. Quen không ạ? Bạn nào nghe câu ấy giờ tay ạ? Lớn lên chẳng làm ra thể thống gì đâu, hoặc là: *“Lớn lên thì ai nuôi?”*. Các bạn có được dạy thế hay không ạ?

Hầu như ít người nói là: *“Con hãy làm thế nào thì làm, lớn lên hãy trở thành một đứa bé hạnh phúc!”*.

Ở đây bao nhiêu người được nghe bố mẹ mình nói câu ấy rồi: **“Con làm thế nào thì làm lớn lên hãy trở thành một người hạnh phúc!”**. Bao nhiêu người được nghe câu ấy? *(Ít bạn giờ tay)* À, chỉ có một, hai người thôi. Bố mẹ nào thực chất cũng đều muốn con cái mình hạnh phúc hết.

Khi bạn yêu quý một ai, thì điều đầu tiên bạn muốn cho người ta thực ra là hạnh phúc. Tuy nhiên bố mẹ không biết cách làm thế nào để hạnh phúc, nên bố mẹ các bạn, hay là bố mẹ nói chung ấy, thường xuyên dịch là gì: Hạnh phúc là phải lấy được vợ, lấy được chồng. Đúng không ạ? Phải có tiền bạc, phải có sự nghiệp. Thế là bố mẹ dạy rằng lớn lên phải có tiền bạc, sự nghiệp, lấy vợ gả chồng. Ẩn dưới những lời nói đấy là mong muốn con lớn lên hạnh phúc nhưng vì các cụ không biết làm thế nào để hạnh phúc nên các cụ nghĩ rằng: *“Ừ thì đời mình có tiền bạc, vợ chồng thì cũng ổn”*, thì dạy lại con mình theo đuổi tiền bạc, vợ chồng, danh dự.

Nhưng theo mọi người thì tiền bạc, vợ chồng, danh dự có tạo nên hạnh phúc không ạ? Có tạo ra hạnh phúc không? Tiền bạc, vợ chồng, danh dự có phải là mấu chốt để hạnh phúc không? Nếu là mấu chốt thì đây người có tiền bạc, có danh dự, có gia đình - hạnh phúc.

Nhưng trong cuộc sống chúng ta thấy rằng có rất nhiều người có tất cả những thứ đấy mà không hạnh phúc. Đúng không ạ? **Vi thế nên là bố mẹ muốn con cái hạnh phúc thì phải**

dạy nó cách để hạnh phúc chứ không phải dạy nó cách để lấy được vợ, lấy được chồng, có được tiền bạc và danh dự. Đây là một ý trong buổi trước.

Vậy các ông bố, bà mẹ đều nên dạy con mình hạnh phúc chứ không nên đặt danh lợi lên trên hàng đầu mà quên mất cách dạy con. Thế nhưng theo các bạn thì ở trong cái xã hội mà chúng ta đang sống này, nếu không có trí tuệ thì liệu có hạnh phúc được không ạ? - Chịu. Đúng không ạ? Trong xã hội chúng ta đang sống mà không có trí tuệ, chỉ có nhiều tiền có hạnh phúc được không ạ?

Nhiều tiền thì phá nhiều, ăn nhậu nhiều, làm sai nhiều. Làm sai nhiều thì toàn gieo những cái nhân gây đau khổ. Theo các bạn thì trong xã hội này, những người được rất nhiều người khác ngưỡng mộ, giống như các ngôi sao ấy, có hạnh phúc được không ạ? Đàm Vĩnh Hưng là một ví dụ đây ạ, có cả tiền, có cả sự ngưỡng mộ, cuối cùng cũng đầy đau khổ, khóc hết nước mắt luôn.

2. TRÍ KHÔN VÀ TRÍ TUỆ

Trong Suốt: **Như vậy là nếu không có trí tuệ thì không hạnh phúc được và bố mẹ nếu mà thực sự có thể giúp được con, hãy giúp con mình có trí tuệ.** Ở đây chúng ta phải phân biệt được trí tuệ và trí khôn. Nếu không phân biệt được chúng ta lại định nghĩa trí tuệ nghĩa là cách kiếm tiền. Không phải! Trí tuệ không phải là cách kiếm tiền.

Trí khôn là cái gì và trí tuệ là cái gì?

Chúng ta rất thích dạy cho trẻ con trí khôn nhưng hầu như không ai quan tâm dạy cho nó trí tuệ. Vậy theo các bạn trong câu nói đó thì trí khôn là cái gì và trí tuệ là cái gì? Bạn nào biết giơ tay ạ! Ở đây chúng ta có khá nhiều phần thưởng, bạn nào trả lời tốt thì sẽ nhận được quà. Bố mẹ ít quan tâm đến dạy cho trẻ con trí tuệ mà thường chỉ quan tâm đến dạy cho nó trí khôn. Vậy thì trí tuệ là gì và trí khôn là gì? Bạn nào giơ tay ạ?

(Một bạn giơ tay)

Một bạn: *Em hiểu theo ý riêng của em thì trí khôn ở đây nghĩa là học vấn, học thức, hiểu biết trong sách vở. Còn cái trí tuệ là cao hơn trí khôn. Mình phải có tư duy sáng suốt tức là mình nhìn nhận sự việc ở một mức cao hơn. Tức là mình đã có trí khôn rồi nhưng mình phải sáng suốt để mà xử lý những tình huống ạ.*

Trong Suốt: Rất hay. Cảm ơn bạn, tặng bạn một phần quà đi. Các bạn phát biểu, tự giới thiệu tên mình luôn. Bạn giới thiệu qua một chút.

Bạn Hồng: *Dạ, em tên là Nguyễn Thị Hồng, 43 tuổi.*

Trong Suốt: À! Bạn làm nghề gì?

Bạn Hồng: *Dạ, trước đây thì em có đi dạy kèm và em có mở một công ty.*

Trong Suốt: *Mấy cháu rồi?*

Bạn Hồng: Dạ em được hai cháu rồi ạ.

Trong Suốt: Hai cháu. Rất tốt.

Trí khôn là cái cách để đạt được những thứ bên ngoài. Ví dụ làm thế nào để giải một bài toán khó là trí khôn. Làm thế nào để thuyết phục người khác nghe theo lời mình là trí khôn hay trí tuệ ạ? - Trí khôn. Làm thế nào để mọi người ca ngợi mình là trí khôn, đúng không ạ? Làm thế nào để thành công trong sự nghiệp? - Trí khôn. Làm thế nào để mở ca mở thành công? Trí khôn hay trí tuệ ạ? Là trí khôn. Làm thế nào để trở thành giáo sư đại học, tiến sĩ? Trí khôn hay trí tuệ ạ? Tất cả những thành công bên ngoài đạt được đều là trí khôn.

Trí tuệ là gì? Trí tuệ là cái cách hay một con đường, cái nhìn đầy đủ hơn cả bên ngoài lẫn bên trong. Trí tuệ nó quan tâm điều gì? Không phải quan tâm làm thế nào để đạt được, ví dụ như là thành công một dự án. Mà trí tuệ là gì? - Làm thế nào để thành công hay không thành công, tôi vẫn bình an và sáng suốt. Trí tuệ hướng bên trong nhiều hơn, nó hướng đến sự bình an, sáng suốt ở bên trong. Còn trí khôn hướng đến việc đạt được cái này cái kia bên ngoài.

Làm thế nào để người yêu bỏ mà tôi vẫn không buồn thảm, tôi vẫn có thể bình tĩnh yêu tiếp cô khác? – Đây là trí tuệ! Trí khôn thì là làm thế nào để giữ được người yêu và trí tuệ là người yêu bỏ hay không tôi vẫn bình thản, vẫn bình an.

Như vậy trí tuệ là cái loại hiểu biết để hướng vào bên trong và có được sự bình an, an lạc ở bên trong. Còn trí khôn là cái loại suy nghĩ hướng ra bên ngoài, đạt được cái này cái kia bên ngoài.

Thế thì mình cứ để ý mà xem, trong cuộc sống của một con người ấy, hầu như xã hội nói chung ấy, hướng mọi người đến trí khôn. Đúng không ạ? Ví dụ như là học các loại bằng cấp là trí khôn hay trí tuệ ạ? Trí khôn đúng không ạ? Các loại thành công về mặt vật chất là trí khôn hay trí tuệ? - Trí khôn.

Thế thì khi mình dạy con, mình hay dạy con là phải được đạt điểm 8, điểm 9 hay điểm 10, ít khi mình dạy làm thế nào được điểm 3 mà vẫn hạnh phúc. Có bố mẹ nào dạy con thế không ạ? Làm thế nào được điểm 3 mà vẫn hạnh phúc? Ở đây có ai dạy được con thế chưa ạ?

Đây, trí tuệ là gì? Dạy con mình cách làm thế nào được 3 điểm mà vẫn hạnh phúc? Còn trí khôn là gì? - Làm thế nào học chăm lên con, thức ngày thức đêm đừng có ngủ con. Làm thế nào để đến lớp con phải điểm 10 để bằng bạn bằng bè. Trí khôn dẫn đến việc là làm thế nào để con bằng bạn bằng bè.

Trí tuệ nói là gì? Mỗi người có nhân quả, con đường riêng của mỗi người. Kể cả con không bằng bạn bằng bè, con vẫn có cách của riêng con để có một con đường hạnh phúc của riêng con. Làm thế nào được 3 điểm vẫn được hạnh phúc? Rất ít người dạy như vậy. Ví dụ ngày xưa ông Edison là một nhà phát minh rất thành công của Mỹ. Khi đi học, thầy của ông phê thế nào ạ? Có ai nhớ thầy ông phê thế nào không? “Đứa bé này ngu dốt như một con bò, lớn lên nó không thể làm một trò trống gì hết, chỉ có thể làm công nhân, đánh giày mà thôi!”. Kết quả sau này là sao ạ? Sau ông này có thành công nhân, đánh giày không ạ? Ông là một nhà phát minh vĩ đại, ông giàu có và thành công.

Thế tại sao lại như vậy? Tại vì khi về nhà, bà mẹ đọc quyển sổ liên lạc có mảng con câu nào không? Ông nói là: “*Cả đời tôi nhớ mãi điều này. Khi thầy tôi viết sau này tôi là con bò, tôi sẽ chữa thành công gì hết và đưa về cho mẹ tôi xem, mẹ tôi cầm quyển sổ lên và nói: Không sao con ạ, một người biết cách đánh giày giỏi thì còn hơn là những người làm những việc to tát mà không biết cách làm cho chính họ bình an*”.

Người đánh giày giỏi mà biết cách làm cho họ bình an thì còn hơn là những người làm việc to lớn mà không biết cách giúp cho họ bình an. Ông thấy thế ổn rồi, có vấn đề gì đâu! Thầy cứ chê tôi là bò mà tôi vẫn sống bình thường! Vì mẹ tôi bảo rằng điểm kém không phải là vấn đề. **Quan trọng là không phải thành công ở bên ngoài, quan trọng là sự bình an ở bên trong.** Thế thôi, ông sống thế thôi, sau này vẫn thành công!

Vì như thế đứa bé rất là tự tin. Bà mẹ ấy tạo ra một đứa bé vô cùng tự tin luôn, bị thầy phê mà vẫn tự tin như thường. Cái sự tự tin ở bên trong đấy, dần nó phản ánh ra bên ngoài để tạo ra thành công ở bên ngoài. Tại vì mỗi đứa con của các bạn ấy, không thể đảm bảo là trời cho nó trí thông minh đặc biệt được, có thể nó chỉ là một trí khôn bình thường thôi, đúng không? Thì trí thông minh mà trời cho ấy, cái đấy không thể nào tự nhiên mà nó thành vĩ đại được. Mỗi đứa bé sinh ra nó có thể nó thông minh kiểu riêng, có đứa rất thông minh về số học, toán học; có đứa rất thông minh về hình ảnh, về sáng tạo; có đứa chẳng thông minh được cả hai luôn, là đứa bé bình thường. Như vậy là cái tiềm năng trí khôn của mỗi người khác nhau.

Cái tiềm năng về trí khôn ấy khác nhau. Mình không thể bắt đứa con mình bình thường trở thành tiến sĩ, bác sĩ với cả giáo sư được. **Nhưng cái tiềm năng hạnh phúc của mọi người bằng nhau.** Bởi vì là để chấp nhận được mọi thứ thì luôn dễ. Chứ còn để đạt được cái này cái kia rất khó! Muốn đứng nhất lớp phải điểm 10. Chấp nhận điểm 3, cái nào dễ hơn? Mọi người thử nghĩ xem chấp nhận điểm 3 dễ hơn hay đạt điểm 10 dễ hơn? Về căn bản mà nói thì chấp nhận điểm 3 dễ hơn. Nếu bố mẹ biết cách dạy con đúng thì việc nó chấp nhận điểm 3 dễ hơn nhiều là nó làm thế nào để ra được điểm 10. Thế hệ các bạn là thế hệ được dạy làm thế nào để ra điểm 10 đúng không? Ít nhất là bằng bạn bằng bè chứ, đúng không? Ít người được dạy là 3 điểm vẫn vui vẻ.

Đấy, như vậy là phân biệt trí tuệ với trí khôn, bố mẹ thường quan tâm dạy con cái trí khôn là loại trí thông minh hướng ra bên ngoài, đạt cái này cái kia, mà quên mất dạy cho nó trí tuệ - loại trí thông minh hướng vào trong, để được bình an và hạnh phúc. Vì mình không dạy cho nó từ nhỏ thì lớn lên nó sẽ không có. Vì sao? Đến trường cô giáo dạy nó theo kiểu nào ạ? Theo các bạn đến trường từ lớp 1 đến lớp 12 thì cô giáo dạy cho học trò trí khôn hay trí tuệ.?

Một số bạn: Trí khôn ạ.

Trong Suốt: 100% là trí khôn! Đạt được cái này, đạt được cái kia, không được, cô phạt. Không được cô phê vào sổ, về bắt bố mẹ lên trường. Không ai dạy cho nó trí tuệ. Dạy cho con cái trí tuệ là trách nhiệm của bố mẹ vì đời chẳng ai dạy trí tuệ cả. Lớn lên học đại học rồi đi làm, sếp ở công ty dạy cho nhân viên trí khôn hay trí tuệ? Sếp đương nhiên phải dạy cho nhân viên trí khôn. Tại vì hoạt động công ty là như vậy. Nếu bạn không có kết quả bạn bị nghỉ, đuổi việc!

Nên là cả cuộc đời chẳng ai dạy cho đứa bé trí tuệ. Nếu nó may mắn gặp ông thầy tâm linh thì có thể học được trí tuệ. Còn nếu không chỉ bố mẹ và **bố mẹ thực ra là người thầy tốt nhất vì người thầy ở gần mà nó tin nhất.** Nhất là khi nó còn nhỏ. Ở đây bạn nào có con dưới 6 tuổi giờ tay ạ? (*Một số bạn giơ tay*)

Đấy, khi nó còn nhỏ, khoảng 6 tuổi trở xuống thì bố mẹ là thần thánh luôn. Nói gì cũng tin. Nó là trang giấy trắng. Và như vậy các bạn có thể ghi những cái trí tuệ từ rất sớm. Bởi vì cái trí tuệ mà thầy vừa nói rất đơn giản, nó không phải là trí tuệ phức tạp. Nhà Phật chỉ gói gọn trong mấy chữ thôi. Buổi trước mình đã nói chưa nhỉ?

Đấy là cái trí tuệ về nhân quả, về vô thường và về bất toại nguyện. Đấy, nếu mình dạy cho đứa trẻ cái trí tuệ về nhân quả, về vô thường, về bất toại nguyện từ lúc còn nhỏ thì lớn lên nó sẽ có trí tuệ. Nó có thể có trí khôn, có nhiều hay ít, chưa biết, nhưng trí tuệ sẽ có.

3. CHỈ CẦN DẠY CON BA THỨ ĐỂ CÓ TRÍ TUỆ

Trong Suốt: Các bạn chỉ cần dạy nó ba thứ thôi, không cần hơn ba thứ ấy luôn, không cần dạy cao siêu hơn ba thứ đấy.

Ở Hà Nội có những lớp gọi là “Bịt mắt lại vẫn nhìn thấy chữ”. Không cần phải dạy cho nó các cái đấy, không cần luôn! Không cần dạy ra đứa con siêu sao, mà có siêu sao được hay không là do nhân quả. Nhưng mình dạy cho nó ba điều đấy. Nếu dạy cho nó ba điều đấy thì lớn lên nó sẽ có trí tuệ. Nếu không dạy cho nó ba điều đấy, lớn lên nó có thể là một đứa bé đầy trí khôn mà không có trí tuệ. **Và ba điều trên là ba điều rất căn bản của nhà Phật, không phức tạp. Một là Nhân quả, hai là Vô thường, và ba là Bất toại nguyện.** Ba thứ.

Tất nhiên là bố mẹ muốn dạy cho con như vậy, bố mẹ có cần phải biết ba thứ đấy không ạ?

Bố mẹ không những chỉ phải biết mà bố mẹ phải ngấm ba thứ đấy. Mình nhớ là buổi trước có một bạn nói rằng là trẻ con học bằng hai cách: trực tiếp và gián tiếp. Trực tiếp là nghe những lời dạy, xong rồi suy nghĩ, xong thấy đúng thì làm theo. Trẻ con học kiểu đấy là kiểu trực tiếp. Nghĩa là nghe lời dạy bố mẹ nói này, xong thấy đúng này, xong làm theo, gọi là học theo cách trực tiếp.

Loại thứ hai, gián tiếp, là gì? Bằng cách bắt chước. Đặc biệt đứa bé từ 1 đến 6 tuổi chủ yếu học bằng cách bắt chước. Lớn lên, hơn 6 tuổi, biết lý lẽ, bắt đầu chuyển dần sang học bằng trực tiếp, còn trước đấy là học gián tiếp là chính. Đứa bé bắt chước những người xung quanh. Các bạn có con sẽ hiểu. Nó bắt chước hành xử của bố mẹ, của ông bà, của bạn nó luôn. Học bằng cách bắt chước. Nếu các bạn có những cái tính, thói quen xấu, thì nó sẽ bắt chước cái xấu đấy. Nếu bạn có cái tốt thì nó bắt chước cái tốt.

Ở đây có ai có ví dụ về con đi học bằng cách bắt chước không ạ? Buổi Trà đàm là buổi nói chuyện hai chiều nên là bạn nào có ví dụ có thể phát biểu. Con tôi học như thế nào, bắt chước như thế nào?

Có ai có ví dụ về con mình học bằng cách bắt chước không ạ? Hay toàn học bằng mình dạy nó xong nó hiểu, xong nó làm theo? Đấy! **Đứa bé dưới 6 tuổi chủ yếu học bằng bắt chước.** Ở đây có bạn nào có ví dụ có thể kể.

(Một bạn giơ tay)

Mời bạn nữ, bạn giới thiệu một chút xong rồi bạn...

Một bạn: Xin chào các anh chị. Em là Thoa. Em là mẹ của một bé gái 34 tháng tuổi. Con em ở độ tuổi này thì nó học toàn chủ yếu bằng bắt chước. Như một ngày, em nhớ một lần em có làm một cái việc đó là em nhờ ba nó đưa một cái bìm giúp cho em, đưa từ trên lầu xuống, nó đang đứng với em ở dưới bậc thang. Nhưng ba nó không đem xuống cho em, thế là ba nó thả cái bìm từ trên lầu xuống dưới đất. Thế đến một hôm, một thời gian sau đó, em nhờ nó đưa dùm cho em một cái mũ từ trên lầu xuống thì nó lại ném ngay cái mũ đó xuống đất cho em.

Trong Suốt: Đấy, thấy chưa.

Minh Thoa: Dạ, em xin hết ạ.

Trong Suốt: Rồi, cảm ơn bạn Thoa. (Mọi người vỗ tay) Đấy là một ví dụ, còn bạn nào có ví dụ khác không ạ? Con mình học bắt chước. Ở đây ai là bố mẹ thì thấy nhiều mới đúng chứ, đúng không? Thường xuyên mới đúng chứ? Tiếp đi ạ. Mời bạn phía bên kia.

Một bạn: Hằng ngày con bắt chước mình rất là nhiều. Ví dụ khi mình làm một cái việc gì đó, chỉ là những việc lật vật trong nhà thôi, ví dụ như nói với con là con uống nước xong phải đặt ly lên bàn. Thì cháu học rất là nhanh, học bắt chước rất là nhanh.

Cô dặn là đi học về phải bỏ dép vào trong cái kệ dép, nó làm y hệt như vậy luôn. Hay là nó nhìn thấy mình quét nhà thôi nó cũng bắt chước lấy chổi ra quét nhà.

Trong Suốt: Đúng rồi. Cảm ơn bạn. Rất tốt. Còn bạn nào nữa không ạ? Bạn nào có ví dụ về con mình nó học bằng bắt chước ạ? Bắt chước người lớn thôi hoặc bắt chước ông bà cũng được, bắt chước cả thói xấu và cái tốt. Thêm một bạn nữa đi.

(Một bạn giơ tay)

Một bạn: Con xin chào Thầy và xin chào tất cả mọi người ạ. Nhà con thì đang có ba cháu ạ, và con thấy ví dụ như cái việc mà con của con bắt chước những việc tốt ạ. Ví dụ như con thấy khi mà bố cháu lễ lạy và hàng ngày bố cháu cầu nguyện cho mọi người thì các con cũng làm theo, đó là một việc rất tốt ạ. Và thứ hai con thấy ví dụ như là khi mà con trêu đùa gọi tên của cháu ra thì cháu sẽ gọi theo. Đó là điều mà cháu bắt chước ngay lập tức luôn ạ.

Trong Suốt: Được rồi, cảm ơn bạn. (Mọi người vỗ tay)

Có rất nhiều ví dụ về con bắt chước, vì thế nên là nếu người lớn chỉ nói mà không làm ấy thì đứa bé nó sẽ không biết học cái gì bây giờ. Dạy con một đằng và mình sống một nẻo, đứa bé nó sẽ bị rối loạn. Lớn lên nó sẽ là một người không biết lựa chọn giữa đúng và sai. Bố mẹ dạy con ấy, mà bố mẹ nói một đằng xong bố mẹ làm một nẻo thì đứa bé lớn lên bao giờ nó cũng phân vân luôn. Không biết nên làm thế này hay nên làm thế kia, vì nó không biết cái gì là đúng.

Ở đây có một số bạn có thể có cái tính cách đấy, ví dụ lúc nào cũng phân vân. Bởi vì thường là do hồi nhỏ bố mẹ mình không dạy cho mình biết thế nào là đúng. Hoặc là bố mẹ dạy một đằng xong làm một nẻo. Lớn lên mình bị rối loạn, không biết là nên chọn làm cái này hay làm cái kia. Thế nên một nguyên tắc dạy con nghĩa là gì? **Minh hiểu rằng con**

mình nó học bằng cách gián tiếp lẫn trực tiếp, nên đừng chỉ dạy nó cách trực tiếp mà mình phải sống như lời mình dạy nó.

Mình dạy nó là đừng nói dối thì mình đừng có nói dối trước mặt nó, ít nhất là trước mặt nó không nói dối. Mình dạy nó phải ngăn nắp thì mình phải sống ngăn nắp. Không thì lớn lên còn hại hơn là dạy. Thà đừng dạy còn hơn! Nếu mình là người bừa bãi ấy, thì thà đừng dạy con ngăn nắp còn hơn. Vì con nó lớn lên không biết là nên sống như thế nào. Một mặt nó được dạy là ngăn nắp, một mặt nó thấy bố mẹ nó bừa bãi. Thế nó bắt chước cái gì? Bắt chước cái việc là **nói mà không làm**. Bắt chước mà! Lớn lên nó không biết là nên sống như thế nào cả, nên là một người bừa bãi hay là ngăn nắp.

Thế nên các bạn muốn dạy con về những cái điều trí tuệ thì mình phải thế nào ạ?

Đầu tiên là phải hiểu đúng cái sự trí tuệ đấy. Xong mình cũng phải sống được như vậy. Càng nhiều càng tốt, hết cỡ có thể, thì mới dạy con được. Nếu không thì nó chỉ bắt chước thôi, xong rồi thấy bố mẹ là những người nói được, không làm được ấy, lớn lên nó cũng cho rằng nói mà không làm là đương nhiên. Những gì bố mẹ hành xử với con cái trước 6 tuổi nó sẽ cho điều đấy là điều đương nhiên và nó sẽ được quyền hành xử như vậy khi nó lớn, đối với nó đấy là đương nhiên.

Ví dụ bố hay đánh mẹ thì lớn lên nó đánh đập là đương nhiên. Hay là bừa bộn thì lớn lên nó bừa bộn là đương nhiên. **Thế nên là chúng ta dạy con chúng ta phải quan tâm đến chúng ta, sống cách sống của chúng ta. Dạy cho mình trước rồi dạy con sau, hơn là chúng ta chỉ quan tâm đến dạy con mà không dạy mình.** Nếu như chúng ta dạy con mà không dạy mình thì chúng ta sẽ tạo cho đứa bé một ấn tượng xấu là bố mẹ nói mà không làm, thế thôi! Và lớn lên nó sẽ bắt chước điều đấy, nó cho rằng nói mà không làm là đương nhiên.

Thế nên, hóa ra dạy con chính là dạy bố mẹ. Quá trình dạy con chính là quá trình bố mẹ học luôn, học và sửa mình luôn.

Nếu chúng ta làm được điều đấy thì chúng ta mới bắt đầu biết cách dạy con. Còn nếu chúng ta tin rằng là thôi tôi cứ biết một thứ hay ho đem về áp dụng với đứa con. Mình không áp được nhưng mà hay ho đấy lại áp với đứa con thì sớm muộn gì khi lớn lên đứa con nó cũng sẽ rối loạn, không biết nên làm thế nào hết. Chúng ta học cái hay ho về, chúng ta phải áp dụng. Áp dụng xong rồi thì chúng ta mới có thể dạy con một cách tích cực được. Ở Ấn Độ có một câu chuyện có một vị tổng thống Ấn Độ tên là Gandhi, mọi người nghe không ạ?

Mọi người: Có ạ!

Trong Suốt: Ngài Gandhi rất là nổi tiếng vì ông không chỉ là một vị tổng thống mà ông còn là một người rất tâm linh. Ông có niềm tin tâm linh và ông sống bằng tâm linh. Các nước khác phải đánh nhau để giành độc lập thì ông Gandhi chủ trương là bất bạo động để giành độc lập. Tức là ông vẫn tổ chức biểu tình, v.v... nhưng không bao giờ đánh nhau với cảnh sát hết. Cảnh sát đánh ông ấy và đánh người của ông ấy. Kệ, cho đánh. Và ông sẽ không bao giờ làm điều ngược lại là đánh đập.

Ông ấy không có khái niệm là tổ chức quân đội đánh nhau với cả thực dân Anh. Anh lúc đấy chiếm Ấn Độ nhưng mà ông không tổ chức quân đội đánh nhau với người Anh mà chỉ đấu tranh đòi hoà bình quốc tế và tổ chức biểu tình trong nước: đình công, biểu tình, v.v... Không dùng một tí bạo lực nào. Cuối cùng thì nước Anh dưới sức ép như vậy phải trả độc lập cho Ấn Độ và ông ấy làm tổng thống đầu tiên của Ấn Độ luôn.

Thì ông Gandhi này, ông rất hiểu cái điều vừa nói, nên là ông ấy giúp được rất nhiều người. Một hôm có một bà mẹ đến gặp ông nói: “Gandhi, ông quá là giỏi. Có việc này không biết ông có làm nổi không, ông giúp tôi với, tôi làm mãi không được.”

Gandhi hỏi: “Bà muốn giúp điều gì?”.

Bà bảo: “Đứa bé nhà tôi rất thích ăn đường, ăn nhiều đến mức sâu cả răng, mà tôi nói mãi nó không nghe. Đứa bé nhà tôi nó rất sùng mộ ông, nó xem ông trên tivi rất là nhiều. Ông chỉ cần gặp nó và nói đừng ăn đường nữa. Tôi nghĩ rằng là ông sẽ thay đổi được nó.”

Gandhi bảo: “Thôi từ từ, đợi tôi nửa tháng đã.”

Thế là bà này nghĩ chắc là ông ấy bận đúng không? Nên là quả nhiên nửa tháng sau bà dẫn đứa con đến. Gandhi nói thềm vào tai đứa bé một câu. Hôm sau về nhà nó bỏ ăn đường luôn! Kinh không? Thấy ông Gandhi siêu không? Đố mọi người biết ông đẩy dùng câu thần chú gì nói một phát đứa bé bỏ ăn đường luôn? Ai đoán được câu thần chú đấy không ạ? Gandhi làm rằm một câu thần chú vào tai đứa bé, về nhà nó bỏ ăn đường luôn! Hỏi đó là câu thần chú gì? Bạn nào đoán được sẽ có phần thưởng, quà.

(Một bạn giơ tay)

Mời bạn phía sau đi ạ. Bạn áo tím kia ạ! Ưu tiên Đà Nẵng! Bạn có phải người Đà Nẵng không? Ai biết câu thần chú gì không ạ? Hỏi Gandhi đã nói câu gì? “Om mani peme hung” hay là “Om ah ra pa tsa na dhi”... Câu gì mà đứa bé bỏ ăn đường? Có bạn nào đoán được không ạ? Đoán được cái có quà ngay. Dễ lắm! Câu này dễ lắm. Nói câu gì bây giờ?

Không phải câu thần chú, nói đùa thần chú thôi chứ còn câu gì? Gandhi nói câu gì mà đứa bé đã bỏ ăn đường. Gandhi bảo: “Hãy cho tôi 14 ngày để tôi chuẩn bị, tôi luyện công”, nhập thất, niệm chú chẳng hạn, sau đó tôi sẽ có sức mạnh để nói cho đứa bé biết. Quả nhiên sau mười bốn ngày đứa bé quay lại, ông này nói một cái, bỏ ăn đường ngay! Đố mọi người biết là nói câu gì? Đoán đi, cứ đoán đại đi ạ?

(Một số bạn giơ tay)

Đây, mời bạn.

Một bạn nam: *Thưa Thầy ạ.*

Trong Suốt: Giới thiệu! Nhớ giới thiệu tên mình.

Bạn đó: *Dạ, em là Lương. Thầy cho em đoán là: “Nếu cháu muốn làm tổng thống thì phải có răng.”*

Trong Suốt: Làm tổng thống thì phải có răng, à! Hoan hô ! *(Mọi người vỗ tay)* Một câu trả lời rất hay nhưng chưa đúng. *(Cười)* Nhưng mà tặng quà vì bạn đứng lên nói là giỏi lắm rồi. Tặng quà cho bạn. Rồi! Còn bạn nào đoán câu khác không ạ? *(Một số bạn giơ tay)* Mời bạn bên kia.

Một bạn nữ: *Em xin đoán: Đã mười bốn ngày trôi qua ta không ăn đường và ta vẫn vui vẻ.*

Nuôi dạy con theo tinh thần Phật Pháp để có một đứa trẻ trí tuệ - Phần 2

Trong Suốt: Gần đúng rồi. Gần đúng. Vẫn tặng quà cho bạn vì bạn giỏi tay. Bạn đoán gần đúng rồi. Câu này siêu đơn giản. *(Một bạn giỏi tay)* Mời bạn. Đơn giản đến bất ngờ luôn.

Một bạn nam: Câu đấy là: “*Chú không thích ăn đường.*”

Trong Suốt: “*Chú không thích ăn đường*”, vẫn có phần quà mặc dù không đúng! *(Mọi người cười)* Một câu trả lời cuối cùng! Đáp án là... à gợi ý này, câu này cực kỳ đơn giản! Nào mời bạn!

(Một bạn giỏi tay)

Một bạn nữ: Con đừng ăn đường nữa.

Trong Suốt: Uoa! Sao bạn biết?

Bạn đó: Vì thấy bảo là đơn giản.

Trong Suốt: *(Cười)* Bạn trả lời đúng rồi, tặng quà bạn ấy thôi, quá đúng luôn. Bạn giới thiệu một chút đi.

Bạn nữ: Em tên là Trà, có gia đình, hiện tại em đang sống ở Đà Nẵng ạ.

Trong Suốt: Bạn có mấy cháu rồi?

Bạn Trà: Dạ. Em chưa có cháu nào.

Trong Suốt: Chưa có cháu nào à?

Bạn Trà: Chưa ạ.

Trong Suốt: Uoa, giỏi thế, tốt đấy! Bạn Trà bạn nói lại đáp án cho các bạn khác nghe.

Bạn Trà: Đáp án của em là, Gandhi bảo với cậu bé là: “*Cậu đừng có ăn đường nữa*”.

Trong Suốt: Gandhi bảo là gì? “*Con đừng có ăn đường nữa.*” Kỳ quái không ạ? Câu đấy mẹ nó nói với nó hết từ ngày này sang ngày khác, nó không nghe. Bây giờ Gandhi nhập thất, luyện công trong 14 ngày, nói một phát nghe luôn.

Bây giờ câu này khó hơn này, câu này mới khó! Câu đấy bạn ấy trả lời giỏi lắm rồi. Mọi người nghe rõ câu trả lời chưa ạ? Gandhi chỉ nói là: “*Con đừng ăn đường nữa*” thôi. Bà mẹ mới hỏi Gandhi là: “*Ngài nói câu gì đấy?*”, Gandhi trả lời là gì? “*Tôi nói là: “Con đừng ăn đường nữa.”*”

Bà mẹ mới bảo: “*Thế tại sao hôm nọ ngài không nói luôn đi? Tôi dẫn nó đến mà ngài không nói. Ngài còn đợi 14 ngày?*”. “*Sau 14 ngày, ngài đã nhập thất, tập pháp môn gì? Tu luyện môn gì mà lại nói một phát nó nghe ngay?*”. Đồ các bạn đoán được là trong 14 ngày đấy, Gandhi đã làm gì? Tại sao không nói luôn lúc đấy cho xong mà còn đợi 14 ngày sau? Và trong 14 ngày đó thì Gandhi đã làm gì?

(Một bạn giỏi tay)

Mời bạn.

Một bạn nam: Em xin đoán là trong mười bốn ngày đó ông Gandhi đã không ăn đường.

Trong Suốt: Uoa, quá giỏi! Một phần quà dành cho bạn. Bạn giới thiệu một chút về bạn đi.

Bạn đó: Minh tên là Hùng, năm nay 47 tuổi, giáo viên.

Trong Suốt: Bạn có mấy cháu rồi? Một cháu. Rồi. Gandhi làm gì đơn giản lắm. Gandhi chỉ làm gì? Gandhi lúc bà mẹ nói với Gandhi là khuyên cháu đừng ăn đường đấy thì ông đang có thói quen gì? Ăn đường.

Ông ấy biết là gì? Minh không thể nói một người làm cái điều mà chính mình cũng không làm nổi. Đấy. Ông là một người rất là tâm linh, ông ấy hiểu rất sâu sắc, rất trí tuệ ấy, ông là người trí tuệ. Đấy là người rất trí tuệ nên ông hiểu rằng là gì: **Minh không thể nói một điều, khuyên một người một điều mà chính mình cũng không làm được.** Thế theo mọi người ông phải làm gì? Ông phải làm được cái điều mà định khuyên người ta thì mới đi khuyên. Trong hai tuần ông bỏ ăn đường luôn. Sau khi làm được cái điều mà ông ấy định khuyên rồi thì ông ấy mới khuyên đứa bé và quả nhiên là tác dụng ngay. Còn bà mẹ không khuyên được vì sao ạ? Bảo con đừng ăn đường nhưng mẹ cứ ăn đường âm âm thì làm sao con bỏ được?

Đấy câu chuyện đấy cho ta thấy là gì? Chúng ta muốn dạy được con ấy, chúng ta hãy làm được cái điều mà chúng ta dạy. Chứ chưa làm được thì thôi đừng có dạy, cứ từ từ hãy dạy, chứ đừng bắt nó làm cái điều mà chính người lớn cũng...? Làm không nổi!

Đừng dạy con theo kiểu đấy, dạy theo kiểu đấy đứa bé nó sẽ không biết thế nào là đúng thế nào là sai cả. Các bạn hãy dạy con bằng cách là gì? Hãy làm cái điều đấy đã rồi mới dạy nó. Buổi trước chúng ta có nói kỹ hơn, những bạn nào muốn nghe thì nên nghe lại buổi trước. Kỹ hơn ở cách đứa bé nó học như thế nào. Nhưng mà tóm gọn là nó học hai cách: trực tiếp và gián tiếp. Trực tiếp nghĩa là nghe xong rồi tin, xong làm theo. Gián tiếp là bắt chước bố mẹ, người thân. Chúng ta đừng làm tấm gương xấu, chúng ta dạy nó một đằng mà chúng ta lại làm một nẻo, chắc chắn nó sẽ không biết và lớn lên nó sẽ rất là rối loạn không biết nên làm gì cho đúng.

Thế bây giờ quay lại câu chuyện lúc này là **như vậy tại sao lại nên dạy con ba thứ đấy: nhân quả, vô thường, bất toại nguyện.** Chỉ cần ba thứ đấy thôi thì lớn lên dù nó có trí khôn hay không thì nó vẫn hạnh phúc được. Bởi vì đấy là ba cái thứ mà gắn với sự thật, gắn với cách vận hành của thế giới nhất. Nên khi đứa bé đã hiểu điều đấy thì nó không còn bị nhầm lẫn về cách vận hành của thế giới. Khi không nhầm lẫn nữa thì nó sẽ không có đau khổ nữa.

Ví dụ thế này, tôi dạy con là: “*Con phải cố hết sức, cố bằng được, cố kiểu gì cũng đạt được*” – đấy là đúng hay sai ạ? Rất nhiều bố mẹ dạy con kiểu đấy: “*Cố lên, cố hết sức rồi kiểu gì cũng đạt được*”.

Nó không phải cách vận hành của thế giới! Thế giới vận hành theo kiểu khác! **Thế giới này không vận hành theo kiểu cố là được mà vận hành theo nhân quả.** Cố mà không đủ nhân quả có được không ạ? Cố gieo nhân mà không đủ các điều kiện khác cũng chẳng được.

Các bạn cố đến đây ngày hôm nay nhưng nếu chẳng hạn gặp con bão to có đến được không ạ? Không đến được! Như vậy cố gắng không phải là kiểu gì cũng đạt được không? Cố gắng thì có thể đạt được thôi chứ không thể chắc chắn đạt được. Nhưng mình dạy nó như vậy lớn lên khi nó cố gắng không được nó trách chính nó. Bảo: “Sao mình kém thế?”, tự nhiên nghĩ thế thôi. “*Mình thật là tồi tệ.*” Nhưng trên đời này, ở đây có bao nhiêu bạn cứ cố là đạt được giao tay ạ? Cố - đạt được luôn. Cứ cố phát đạt được, có ai không ạ? Chả ai làm điều đấy được! Thầy cũng chẳng làm được! Đấy, chả ai làm được hết, Phật cũng không làm nổi luôn. Không ai làm được cái điều ấy hết. Thế mà chúng ta lại dạy con là gì? “*Cứ cố thì sẽ được.*” **Hoàn toàn trái với nhân quả. Chúng ta không dạy nó kiểu đấy nữa.**

Chúng ta hãy dạy nó chấp nhận việc là cố mà không được. Cố hết sức, đồng ý rồi nhưng nếu không được, đừng có giày vò và trách mắng. Ta giày vò trách mắng nó, lớn lên nó sẽ giày vò, trách mắng bản thân nó khi không được. Bắt chước mà! “*Hồi nhỏ tôi không đạt được, bố mẹ giày vò, trách mắng tôi. Lớn lên tôi không đạt được thì tôi bắt chước bố mẹ, tôi giày vò, trách mắng chính mình.*” Thế là mình tạo ra một đứa bé đau khổ và đứa bé ấy chắc chắn sẽ đau khổ vì cuộc đời này làm sao mà muốn là được!

Ta không thể nữa, ta dạy là: “*Con ạ, bản chất cuộc đời này là vô thường, nhân quả, bất toại nguyện nên có rất nhiều thứ muốn mà bất toại nguyện, không đạt được. Bởi vì không đủ nhân để quả nó nở ra.*”

Theo bạn mấy tuổi đứa bé sẽ nghe được câu đấy? Bạn đoán xem nói về nhân quả, mấy tuổi đứa con mình sẽ đồng ý? Mười tuổi hay mấy tuổi ạ? Hay 12 hay 15 ạ? Đoán thử đi ạ, Bao nhiêu tuổi nói về nhân quả, đứa bé sẽ hiểu và đồng ý? Bạn đoán thử đi ạ! Bao nhiêu tuổi?

(Một số bạn giao tay)

Không, chưa có con, chưa bàn! Phải có con rồi đoán mới vui! Bạn áo xanh này có con chưa?

(Bạn áo xanh lắc đầu)

Chưa à? Bạn áo trắng?

Bạn áo trắng: Dạ chưa.

Trong Suốt: Chưa nốt! Uoa! Hôm nay toàn những người chưa có con đến nghe bài dạy con. *(Cười)* Bạn nào có con rồi nói thử đi ạ! Bao nhiêu tuổi nói về nhân quả nó sẽ hiểu?

Một bạn nữ: Theo em thì chắc khoảng mười tuổi!

Trong Suốt: Mười tuổi! Có bạn nào có số bé hơn không ạ? Bạn nào nói đúng bạn đấy sẽ được phần quà! Còn ai nói số khác nữa không ạ? Quyên?

Bạn Quyên: Dạ thưa Thầy, theo em nghĩ là khi nó biết nói.

Trong Suốt: Biết nói là mấy tuổi?

Bạn Quyên: Một tuổi ạ.

Trong Suốt: Sớm quá! Siêu nhân quá! Có bạn nào có số lớn hơn số một không?

(Một bạn giơ tay)

Mời bạn áo xanh.

Bạn áo xanh: *Khoảng sáu tuổi trở lên ạ.*

Trong Suốt: Sáu thì lại hơi già quá rồi! Mời bạn áo trắng.

Bạn áo trắng: *Năm tuổi ạ.*

Trong Suốt: Năm tuổi! À... Được. Tặng bạn một cuốn lịch. Thực ra số chuẩn là số bốn. Bốn tuổi đã hiểu. Năm tuổi thì quá hiểu luôn, bốn tuổi bắt đầu hiểu rồi. Ví dụ như là nhà thầy có một đứa con bốn tuổi. Minh ngồi giảng thế này, nó ngồi lên bên cạnh ghế, hỏi nó là: “*Vì nhân gì, duyên gì mà con ngồi lên ghế này?*”. Là nó phải hỏi ba là: “*Ba muốn mấy duyên, mấy nhân?*” hoặc là: “*Ba muốn mấy nhân để con nói?*”. Hôm nào mà thời gian nhiều thì nói là 10 nhân, ít thời gian nói 3 nhân. Nó sẽ nói luôn là 3 nhân gồm những nhân gì. Ví dụ như nó nói là, “*Vì...*” có ai ở buổi hôm đấy không nhỉ, nó nói gì ấy nhỉ? Có nhớ nói gì không?

Vũ Tâm: *Ba có tiền để mua ghế.*

Trong Suốt: À, vì ba có tiền để mua ghế! Một, điều đầu tiên là ba có tiền để mua ghế. Không có tiền chả có ghế luôn! Còn nhớ gì nữa không?

Vũ Tâm: *Nhà không chật thì mới để được ghế.*

Trong Suốt: À, hai là nhà không chật để để được ghế. Đấy! Nói chung là hôm đấy là có một số bạn chứng kiến này. Nó cứ nói tất cả những thứ đấy một cách bình thường, mà nó có bốn tuổi thôi! Bốn tuổi... cứ cho là thêm một năm nữa đi là năm tuổi. Đấy, vì nó được nghe từ bé nên là lúc nó bốn tuổi, dạy nó thì chỉ một tháng hay có một tuần nó hiểu ngay. Nó hiểu ngay là nhân gì ra quả gì.

Thế khi nó hiểu nhân quả như vậy đấy, thứ nhất, sau này nó muốn thành công nó phải lo rất nhiều nhân để ra cái quả nó muốn. Chứ không phải nó chỉ lo mình nó nữa. Nó phải lo tất cả những thứ xung quanh vì nhân quả mà. Nó hiểu nhân quả rồi nên là nếu nó muốn thành công, thì nó phải lo thêm những nhân khác nữa chứ không phải chỉ có cố là được. Thế nên là khi nó không thành công thì nó hiểu là tại sao lại không phải chỉ do mình nó.

Đấy! Mà đứa bé bốn, năm tuổi nó hiểu một cách dễ dàng luôn. Không phải chỉ có đứa bé con của thầy mà cả cái nhóm rất to, ở Hà Nội có một nhóm gọi là: “*Nhi đồng Trong Suốt*”. Toàn các cháu bé từ bốn đến mười tuổi. Thì năm tuổi là hiểu rõ ràng. Cho nên các bạn có thể dạy con từ bốn tuổi trở đi là được. Năm tuổi thì quá rõ ràng luôn, còn bốn tuổi là bắt đầu hiểu về nhân quả rồi.

Đấy. Ai đọc câu chuyện của bạn An Thủy, ở đây có ai... Facebook đọc không? An Thủy cũng là một cô bé bằng tuổi của Nadhi, trong cái nhóm đấy, bây giờ nó năm tuổi rồi. Có ai có chuyện đấy của Phương Thúy không? Mở ra đọc cho các bạn nghe một tí! Ở đây có ai biết không nhỉ?

Hồng Nhung: *Có ạ.*

(Đang mang micro cho Hồng Nhung đọc) Em xin phép đọc một câu chuyện... em bé An Thủy ạ. Đăng trong nhóm Nhi đồng Trong Suốt:

- *Mẹ: Mẹ đang thấy bức mình quá vì cái thẻ điện thoại một trăm nghìn mẹ để trong ví không biết rơi đâu rồi?*

- *Con: Mẹ đừng buồn! Bất cứ chuyện gì cũng có thể xảy ra mà.*

Trong Suốt: *À, dừng! Thầy dạy cho nó là gì? Vô thường! Nhưng mà “vô thường” là thứ rất khó hiểu với trẻ con, mình nói là: “bất kỳ chuyện gì cũng có thể xảy ra” – đây là cách dạy vô thường cho trẻ con. Vì mình bảo: “Đời là vô thường” nó không hiểu nhưng bảo nó: “Bất cứ chuyện gì cũng có thể xảy ra” thì hiểu ngay. Vô thường đây!*

Vô thường là gì? Không có gì thường hằng, nghĩa là không có gì cứ mãi như thế hết. Nó phải thay đổi. Như vậy thì chuyện gì cũng có thể xảy ra, thẻ điện thoại đang có thì có thể trở thành mất, đúng không? Đứa bé An Thủy này nhớ là gì: bất kỳ chuyện gì cũng có thể xảy ra – đây là vô thường. Thầy dạy cho đứa bé điều này, thế sẽ tới phần nói chuyện với mẹ sẽ như nào? Đọc câu này đi.

Hồng Nhung:

“Lúc đó thì mẹ không nói gì.

- *Con: Mẹ đang bắt toại nguyện hả?”.*

Trong Suốt: *Đây! Mẹ không nói gì, phát hiện ra ngay là gì? Trông cái mặt này có vẻ là gì? Bắt toại nguyện, không được toại nguyện rồi! Bắt toại nguyện hoàn toàn dễ hiểu đúng không ạ? Không được như ý mình muốn là bắt toại nguyện. Thầy dạy cho nó là: Một là bắt toại nguyện là gì? Không được như mình muốn thì là bắt toại nguyện. Nhưng thầy dạy thêm cho nó là gì: **Bắt toại nguyện là bình thường hay không bình thường? Cuộc đời này là bắt toại nguyện hay là toại nguyện? Bắt toại nguyện là một cái sự rất bình thường trong đời này bởi vì mọi thứ là vô thường.** Như chuyện mình muốn mà không được là bình thường hay không bình thường? Muốn mà không được, nó luôn biến đổi, những cái mình muốn mà không được – hoàn toàn bình thường! Cái này gọi là bắt toại nguyện. Mình xem nó áp dụng như nào? Đọc lại câu này đi!*

Hồng Nhung:

“Mẹ không nói gì.

- *Con: Mẹ đang bắt toại nguyện hả?*

- *Mẹ: Ủ, con giỏi thật, đúng là vô thường, chuyện gì cũng có thể xảy ra. Nhưng mẹ vẫn buồn, mẹ cần con an ủi.*

- *Con: Mẹ, mẹ đừng buồn nữa! Mẹ có nhiều tiền rồi mà. Nếu mẹ muốn giàu, mẹ phải từ từ làm việc, làm sao mẹ vội được!”.*

Trong Suốt: Đấy! Đứa bé năm tuổi nhé. Mới chưa được năm tuổi, cách đây mấy hôm thôi. “Nếu mẹ muốn giàu mẹ phải từ từ làm việc.” **Phải gieo nhân chứ!** Ý nó là gì? “Mẹ từ từ gieo nhân.” Làm sao tự nhiên có cái quả mà không có nhân? Thầy dạy cho nó là gì? Không bao giờ có quả mà không có nhân. Nếu mẹ muốn giàu thì làm sao? Mẹ phải làm gì? Từ từ mà gieo nhân chứ! Làm gì có chuyện có quả ngay lập tức? Kinh chưa? Năm tuổi! Ghê không?

Hồng Nhung: Tiếp theo ạ:

- Mẹ: Ha ha ha, nghe đến đây thì đúng là hết buồn rồi, “mẹ già” của tui ạ!

Haizz! Thịnh thoảng mình thấy nó giống mẹ mình chứ không phải mình là mẹ nó.

(Mọi người cười)

Trong Suốt: Đấy. Một tràng pháo tay cho bạn An Thủy nhỉ. (Mọi người vỗ tay) An Thủy là một cô bé rất ít nói, thậm chí là khi thầy giảng không giơ tay trả lời luôn, mà ngậm, nhưng mà quanh cái này thôi, nó vẫn ngậm như thường. Ở trong lớp nếu mà nói độ tích cực trả lời thì bạn này hầu như là rất ít nhưng vẫn ngậm bình thường. Và khi mà nó ngậm rồi, nó nghĩ thế. Nhớ là gì: **Cái gì mình ghi vào đầu đứa trẻ lúc dưới sáu tuổi ấy thì đối với nó là khuôn vàng thước ngọc luôn!** Mình dạy sai cho nó thì cả đời nó sẽ sai, rất khó sửa. Người ta gọi khắc vào đá đấy. Nếu dạy sai thì sau sáu tuổi, sau này vẫn sửa được nhưng rất khó. Mà dạy đúng cho nó thì nó cứ thế nào cũng sửa được.

Nên là đây là một ví dụ về một đứa trẻ mà đã hiểu rằng là **vô thường - bất kỳ cái gì cũng có thể xảy ra**. Thứ hai là **bất toại nguyện là bình thường vì vô thường mà**. Thứ ba là **muốn có quả thì phải gieo nhân**. Rất đơn giản đúng không? Con năm tuổi có hiểu điều đấy không? Năm tuổi hoàn toàn hiểu điều đấy được! Chỉ thế thôi cũng đủ áp dụng vào thay đổi cả đời nó luôn.

Sau này lúc nó muốn quả, nó phải gieo nhân. Chứ nó không thể ngồi mà muốn cái gì đấy xong bực tức mãi mà mẹ không mua cho nó được. Vì rõ ràng nó có gieo nhân gì đâu mà lại tự nhiên mẹ lại mua cho cái gì đấy! Còn nếu mà nó muốn mẹ mua thì lại phải gì? Chăm chỉ quét nhà, gánh nước, mát xa cho mẹ. Nó phải nghĩ như thế, sẽ nghĩ kiểu như thế.

Thứ hai là do bất toại nguyện nó không còn cảm thấy bất thường nữa. Bất toại nguyện là quá bình thường, đương nhiên. Nếu các bạn dạy con từ năm tuổi thì lớn lên nó sẽ có trí tuệ. Như vậy chỉ cần ba điều, mình phải nhớ và phải học.

Thứ nhất là nhân quả, không có quả nào không có nhân. Đấy! Một quả, muốn ra quả phải có nhiều nhân cùng gieo. Đấy là cái ý thứ nhất mình dạy nó, là nhân quả.

Cái thứ hai mình dạy nó là vô thường, bất kỳ điều gì cũng có thể xảy ra. Nên nó sẽ không bất ngờ và nó không bị bức bối trong cuộc sống. Đây là vô thường.

Thứ ba là bất toại nguyện, không phải cứ muốn là được. Đấy, không phải cứ muốn là được. Muốn có thể được, có thể không được. Muốn mà cố gắng được thì phải gieo đủ nhân, mà nếu không được thì do không đủ nguyên nhân.

Chỉ ba điều căn bản thế thôi! Nó quá ngắn gọn đi! Nhưng nếu mình dạy đi dạy lại hàng ngày cho nó, **mà cách đơn giản nhất là mình cứ sống như thế**. Gặp chuyện xảy ra

mình nhắc chính mình và nhắc nó về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện thì thời gian sau nó có trí tuệ.

Thế thôi, rất đơn giản! Hóa ra để dạy con có trí tuệ là dễ như vậy, không có gì khó cả. Dạy con làm giáo sư, bác sĩ rất khó, bố mẹ không làm nổi giáo sư, bác sĩ làm sao dạy con làm giáo sư, bác sĩ được? Khó! Cái này thôi để nhà trường dạy. Nhưng mà bố mẹ có thể dạy cho con có trí tuệ. Có trí tuệ nghĩa là gì? Hiểu những chân lý cuộc sống để mà bên trong mình có một trạng thái bình an, sáng suốt. Đứa bé ấy, bên trong đứa bé có một trạng thái bình an, sáng suốt khi mọi thứ xảy ra. Khi đứa bé có sự bình an, sáng suốt khi mọi thứ xảy ra thì gọi là đứa bé có trí tuệ chứ không phải đạt được cái này cái kia mới là trí tuệ.

Không đạt được mà vẫn bình an, sáng suốt thì mới là trí tuệ. Đạt được mà không bình an, sáng suốt có là trí tuệ không ạ? Không gọi là trí tuệ!

Đây, hóa ra phương pháp căn bản để dạy con là thế. Thực ra cái buổi trà đàm lần trước định nói hết cả mấy ý này, nhưng do ít thời gian quá nên mình không nói nốt chứ còn dạy con không nhất thiết phải hai buổi trà đàm. Vì nó quá là căn bản, quá đơn giản! Có ba điều đấy thôi, dạy đi dạy lại nó trong cuộc sống.

Ví dụ nó mất một cái món đồ, nó buồn đúng không? Mình bảo nó: *“Con ạ, đừng buồn, vì bất kỳ điều gì cũng có thể xảy ra nên chuyện con đang có món đồ, mất là cũng bình thường thôi”*. An ủi theo kiểu đấy, chứ đừng nói là: *“Con nín đi rồi bố mẹ sẽ mua con cái khác”*. Bố mẹ hay nói câu đấy đúng không? *“Thôi nín đi! Mua con cái khác.”* Thế thôi rồi! Thế là nó tin rằng thế là không vô thường. Thứ hai là muốn toại nguyện được, muốn là được, mình chỉ cần khóc là lần sau bố mẹ sẽ có quà để bù cho mình. Mình bảo là: *“Con nín đi, bố mẹ sẽ mua.”*, khác gì bảo là: *“Con muốn là sẽ được, cuộc đời này không bất toại nguyện đâu! Cứ khóc đi là sẽ có.”*

Lớn lên khi gặp chuyện nó sẽ ngòì nó khóc. Khóc và nó đợi ai đó mang một cái điều may mắn đến. Rồi nếu ai không mang cho nó, nó trách cứ ngay. Nếu mà nó lớn lên gặp chuyện, không ai đem điều tốt cho nó, nó ngòì nó trách người khác. Giống hồi bé trách bố mẹ sao không mua cho nó cái này cái kia.

Hồi nhỏ thầy cũng không được dạy về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện nên mình nhớ là có những lúc mình trách bố mẹ là sao không mua cho mình cái này cái kia. Trách sao các bạn được cái này, mình không được cái kia, mình ghen tỵ xong mình trách. Nhưng nếu mình có con, mình dạy cho nó hồi còn nhỏ là: *“Không có quà nào mà không có nhân, cuộc đời là bất toại nguyện nên việc bạn có, con không có là bình thường thôi. Và không quà nào không có nhân hết. Nếu con muốn cái món quà đấy, con phải gieo nhân đi! Chứ con đừng mong muốn ngòì không mà quả rơi xuống đâu. Con hãy gieo nhân gì đấy.”*

Nếu như mình có khả năng mua cho nó được thì khuyên nó gieo nhân xong mua sau. Còn nếu không có khả năng mua được tức khắc thì nói là: *“Cuộc đời bản chất là bất toại nguyện.”* Đây, bản chất cuộc đời là bất toại nguyện thôi, muốn mà không được! Vì nó vô thường.

Như vậy là mình chỉ cần có ba thứ đấy thôi. Dừng đi dừng lại, quay đi quay lại chỉ ba thứ đấy, đủ để biến một đứa bé bình thường thành trí tuệ. Chỉ ba thứ, mình dạy nó từ sáu tuổi là lớp dễ dạy nhất. Nhưng trên sáu tuổi dạy bình thường, lớp này có những đứa bé 10 tuổi dạy bình thường. **Nhưng phải nhớ là nếu mình không dạy thì không ai dạy hết!** Cô giáo sẽ dạy nó điều ngược lại, ông bà dạy điều ngược lại nên trách nhiệm dạy là của mình. Ông bà chắc chắn dạy ngược lại, cô giáo ngược lại... tất cả cái xã hội này dạy ngược lại.

Trách nhiệm của mình là dạy cho nó điều đấy và hãy làm cho nó thấy rằng đấy mới là sự thật.

Thấy được ba điều đấy là sự thật rất dễ vì cuộc sống chứng minh mà! Cuộc sống chứng minh là bất toại nguyện, cuộc sống đã chứng minh là vô thường, cuộc sống chứng minh là phải gieo nhân mới có quả.

Nên là để đứa trẻ con thấy ba điều đấy cực kỳ dễ, thậm chí dễ hơn người lớn. Người lớn khi mà đã quá tin vào những thứ khác rồi thì không thấy những thứ dễ dàng đấy nữa. Còn trẻ con thì thấy rằng cảnh sờ sờ trước mắt.

Thậm chí là có những buổi giảng thầy hỏi là: “*Hãy kể chuyện nhân quả cho thầy nghe*”, có thầy đưa giờ tay khoe nhân xấu của mình luôn: “Con hôm nay con đẩy bạn ở lớp, rồi con đánh bạn.” Trong sáng đến mức là gì? Nó chưa cần phải sợ hãi những chuyện đấy. Nó có thể kể cho mình được, để nó chứng minh rằng đấy là nhân quả. “Hôm nay đổ mực cho bạn, hôm sau bạn đổ mực lên người con”. Đấy! Nó khoe rất là sung sướng luôn, chứng tỏ rất hiểu bài. Hôm nay con đẩy bạn, hôm sau bạn đẩy con; hôm nay con đánh bạn, hôm sau bạn đánh con. Nó ngấm cái nhân quả đấy rất dễ trong cuộc sống vì có quá nhiều chuyện xảy ra để chứng minh điều đấy.

Bạn chỉ cần gì? Ví dụ như hằng ngày con đi học về, hỏi con một câu: “*Hôm nay có gì liên quan đến vô thường xảy ra không con?*” là kể ngay được câu chuyện ấy mà. Vô thường mà! “Hôm nay con muốn cái này nhưng không được.” Bất toại nguyện. Hoặc là hôm nay đang yên đang lành tự nhiên lại cô gọi con lên bảng.

Mình hỏi một câu đơn giản là: “*Hôm nay ở lớp có gì vô thường không?*” là nó sẽ kể, khi mình dạy cho nó rồi, nó sẽ kể. Hoặc: “*Có gì bất toại nguyện không con?*”. Tâm sự ngay mà! Có người tâm sự sướng quá còn gì nữa! Bố mẹ mấy khi hỏi con bất toại nguyện không? Bố mẹ ít khi hỏi lắm, nên nó chả có người tâm sự. Chỉ cần có bố mẹ hỏi là: “*Có chuyện gì không?*” là nó có chuyện kể ra ngay.

Đấy, “*Có gì vô thường không con?*”, “*Có gì bất toại nguyện không con?*”, hoặc thỉnh thoảng hỏi nó về nhân quả xong cho quà.

Thầy hay kiêu đấy. Ví dụ: “*Tại sao con ngồi đây? Hãy kể cho ba 10 nhân.*” Kể xong có quà luôn! Thấy nó rất sáng tạo, nó ngồi nó kể ra đúng 10 nhân phân biệt kiêu đấy. Nó sáng tạo. Rất là thông minh mà. Trẻ con nó rất thông minh! Mình cứ để cho nó nghĩ, nó sẽ nghĩ ra đủ các lý do, ví dụ như con ngồi đây vì là trời không có bão. Đấy! Chứ có bão thì chạy hết rồi còn đâu nữa? Có bão thì phải chạy trốn chỗ khác, bão to ấy, bão to thì không còn nhà nữa. Nó có thể nghĩ ra những cái như vậy luôn.

Trẻ con rất sáng tạo như vậy, miễn là mình cho nó cơ hội. Còn nếu mình bắt nó theo cái kiểu sai lầm của mình cũ như bố mẹ dạy mình đấy, thì trẻ con sẽ giống mình ngày xưa thôi. Bố mẹ thường có xu hướng là đem cái bố mẹ ông bà ngày xưa dạy cho mình rồi dạy cho đứa con. Hoàn toàn không đúng! Vì nếu như mình không được học thì mình dạy con kiểu gì? Mình bắt chước theo bố mẹ mình dạy mình! Mình vô thức bắt chước mà! Đúng chưa? Thế là mình dạy nó sai lầm ngay.

Thế nên là để dạy con một cách có trí tuệ ấy thì đơn giản bố mẹ áp dụng ba điều đấy, chỉ ba điều thôi. Mọi người nhớ ba điều gì không ạ? Một là gì ạ? Nhân quả. Hai? Vô thường. Ba?

Một số bạn: *Bất toại nguyện.*

Trong Suốt: Chỉ ba cái đây thôi. Bố mẹ hãy sống và nghĩ như vậy rồi sau đó dạy con mình là đủ. Hết. Tóm lại nội dung của buổi trà đàm nó chỉ có ba thứ đây thôi. Các bạn nhớ được ba thứ đây, về áp dụng là sẽ có đứa con trí tuệ, còn không áp dụng thì chỉ có một đứa con thông minh, tài ba nhưng mà không có trí tuệ. Đây, toàn bộ nội dung ngày hôm nay là chỉ là như vậy. Rồi, hết, xong. *(Thầy cười)*

(Mọi người vỗ tay)

Có bạn nào hỏi gì, trao đổi thì trao đổi thôi ạ. Các bạn có thể hỏi và trao đổi cách dạy con với cả Trong Suốt, còn nếu không thì thôi.

(Bạn Lương giơ tay)

Mời bạn Lương.

Bạn Lương: *Dạ thưa Thầy, thưa các bạn, đầu buổi Thầy có hỏi là ai có tham gia buổi trước thì chia sẻ. Lúc đầu, lúc Thầy có hỏi thực chất em không nhớ, nhưng mà em giơ tay vì lần trước tham gia nhưng mà không thực tế tham gia như thế này mà em ngồi ở khoảng cách rất xa. Mà lúc Thầy hỏi như vậy em cảm thấy mình rất có lỗi, để bỏ cái chấp đó em đã đứng dậy nói, và nói những gì em nhớ.*

Thực sự là buổi trà đàm hôm trước Thầy đã chia sẻ về một số thứ như này rồi, hôm nay em người xem trực tiếp, chắc chắn lần sau nếu có buổi Thầy lại hỏi: “Hôm trước Thầy chia sẻ gì?” chắc chắn là không quên. Thì ở đây muốn chia sẻ với anh chị và các bạn là do lần trước, cái dở nhất của chúng mình là không tham gia, không đưa con nhỏ tham gia mà chỉ giống như nghe. Tham gia bằng cách là đến nghe thôi như vậy không có ý nghĩa gì hết. Hoặc hôm nay, thực sự buổi trà đàm hôm nay rất là ngấm và có thể khi mà nhớ thì em sẽ hiểu theo cách của mình thôi và nói lại cho Thầy và các bạn xem có đúng hay không ạ.

Hôm nay lại có hai cái ý: Thứ nhất là chúng ta phải biết trí tuệ lẫn trí khôn. Trí khôn là: kiến thức, trí thức, kinh nghiệm và tri thức. Kiến thức là những cái chúng ta học được ở trường hoặc học trường lớp ở bất kỳ đâu để phục vụ cho công việc. Trí thức là những cái mà chúng ta học về những cái cao hơn người khác. Ví dụ như là Thầy nói giáo sư, tiến sĩ gì đó hoặc kinh nghiệm của ông cha, còn tri thức là ở mặt xã hội. Còn trí tuệ là sự hiểu biết và áp dụng các cái nguyên lý và các quy luật thì ở đây chúng ta có ba quy luật là nhân quả, vô thường và bất toại nguyện. Còn chắc chắn là có một số quy luật theo em nhớ không biết có đúng hay không. Ví dụ như tiến hóa cũng là một quy luật. Nếu có trường hợp mà chúng ta có trí tuệ thì chúng ta sẽ hiểu vì trí tuệ nó khác với trí khôn là trí khôn phụ thuộc vào thời gian và trí tuệ không phụ thuộc vào thời gian.

Thì đó là hiểu biết của em thì không biết là có đúng hay không?

Trong Suốt: Rất tốt, rất tốt, bạn Lương rất tốt. *(Mọi người vỗ tay)* Tặng cho bạn món quà chưa nhỉ, có quà chưa nhỉ? Có rồi à?

Bạn Lương bạn nói rất hay là gì: Cái trí tuệ thì nó phi thời gian! Lúc nào cũng đúng. Trí khôn thì trong xã hội này đúng xã hội khác sai. Nhân quả, vô thường, bất toại nguyện thì lúc nào cũng đúng. Đúng chưa ạ?

Còn ví dụ như thế này trí khôn áp dụng vào là sai này: Ở những nước Hồi giáo thì giết một con lợn là xấu hay tốt ạ? Phạm tội luôn! Giết lợn là phải đi tù luôn. Con lợn là vật linh thiêng của họ. Nên là bảo là gì? Con lợn là linh thiêng là trí khôn hay trí tuệ? Sang nước Ấn Độ, thì con bò mới là linh thiêng, giết lợn thoải mái, giết bò phát thì...? Phạm tội! Như vậy ở Ấn Độ thì bảo con lợn chả là gì còn con bò linh thiêng, ở Hồi giáo con lợn là linh thiêng, bò chẳng là gì.

Như vậy cái việc mà biết con bò hay con lợn linh thiêng là trí khôn. Trí khôn thì nó phụ thuộc vào thời gian và không gian. Cũng cái trí khôn đấy mà sang Ấn Độ thì sai. Trí khôn Ấn Độ áp dụng sang Hồi giáo thì sai. Nghĩa là trí khôn nó phụ thuộc không chỉ thời gian, phụ thuộc cả vào không gian lẫn thời gian.

Cách đây khoảng 300 năm mà mình nói là: “*Tôi ngồi ở Việt Nam tôi nói chuyện với người ở Châu Phi*” thì người ta bảo bị điên hay là bịa đặt. Bây giờ mình có điện thoại nói được ngay. Như vậy cái mà trước đây 300 năm là điên thì bây giờ là trí khôn, cái bây giờ trí khôn mà 300 năm trước là bị điên, đúng chưa? Nên là cái này phụ thuộc rất nhiều vào không gian và thời gian. Nhưng mà trí tuệ nó luôn trường tồn, sáng rực, lúc nào cũng đúng.

Cái đứa bé mình dạy nó từ ba đến sáu tuổi trí tuệ, đến tận 80 tuổi nó vẫn thấy điều đấy là đúng. Nhưng rất nhiều cái trí khôn mình dạy cho nó từ ba đến sáu tuổi, lớn lên nó thấy sai rồi. Ví dụ như là: “*Cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy.*” Sao ạ? Đúng hay sai ạ? Đến một tuổi nhất định thì sao ạ? “*Con đặt đâu, cha mẹ ngồi đấy.*” mới đúng chứ! Đúng chưa? Nhưng mình dạy cho nó rất nhiều thứ, rồi nó, sau này lớn lên nó lại thấy rằng nhầm lẫn. Trong khi có những thứ mà mãi mãi không sai, ích lợi cho cả đời nó thì mình lại không dạy. Mình nên dạy nó những thứ đấy cho nó có trí tuệ.

Con thầy chẳng hạn, thầy không cần một đứa bé thành đạt. Thầy hay nói với nó là gì: “*Sau này nếu mà ba mẹ có đủ tiền thì cho học trường tốt. Mà không đủ tiền thì học trường làng. Hết sạch tiền thì về nhà ba dạy. Còn nếu ba không có cả thời gian dạy thì thôi, đời dạy.*” Đấy, trở thành bọn vô học chứ mình không còn bám chấp là con mình nó phải là một đứa bé gọi là có trí khôn luôn! Nhưng mà mình cần, mình sẽ dạy nó thành trí tuệ. Vì không có trí khôn mà có trí tuệ vẫn hạnh phúc được. Không có trí tuệ chỉ có trí khôn thôi thì sao ạ? Không hạnh phúc được. Có thành công cũng không hạnh phúc được. Còn tất nhiên nếu mình có điều kiện mình dạy nó cả hai hoặc mình giúp nó học được cả hai.

Nhưng có một thứ mà không ai dạy được cho nó, đó là trí tuệ, là trách nhiệm lớn nhất của bố mẹ. Thế còn kiến thức thì thầy cô giáo có nhiều kiến thức hay lắm. Thậm chí là dạy con theo phương pháp mới còn hay hơn bố mẹ dạy, cái kiến thức ấy, đúng không? Ở đây có một số bạn mở trường mẫu giáo mới đấy. Chắc chắn là cái kiểu dạy đấy còn hơn bố mẹ. Nhưng mà cái trí tuệ thì điều đó đảm bảo không trường nào dạy hết! Có bạn ở đây mang vào trường, thì tùy. Các bạn có thể có quyền mang trí tuệ này vào trường vì đấy là trí tuệ của nhà Phật. Chứ còn nếu không ấy, thì chả ai dạy đâu. Đem ba điều đấy: nhân quả, vô thường, bất toại nguyện đấy. Không ai dạy cả! Nên đấy là việc của các bạn, của bố mẹ.

Nếu chưa có con sau này sẽ dạy nó dần, nếu có rồi thì bắt đầu áp dụng luôn, dạy cho nó về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện. Bạn nào quan tâm thì có những buổi ghi âm của nhóm Nhi đồng Trong Suốt, mọi người có thể đăng ký. Trong đấy có quay lại cảnh thầy dạy trẻ con như thế nào. Dạy nó về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện. Dạy những thứ đứa bé mới toanh chưa biết gì luôn, từ số không, tờ giấy trắng để nó hiểu về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện như thế nào. Chỉ trong hai buổi dạy là xong. Không cần nhiều hơn.

Đây. Thì các bạn có thể đăng ký với cả ban tổ chức. Còn có video ở đây không nhỉ?

Hồng Nhung: Có ạ.

Trong Suốt: Có 2 cái video đúng không?

Hồng Nhung: Vâng ạ.

4. VƯỢT QUA NỖ SỢ, YÊU CON VÔ ĐIỀU KIỆN

Một bạn nữ: Dạ, như Thầy nói là ở cuộc sống mình phải dạy con cả trí tuệ. Nhưng nếu như em thấy trong xã hội thì ai cũng phải dạy con mình trí khôn hết. Thì với mọi hình thức là đánh đập hoặc là đe dọa thì nó mới chịu học, còn nếu không thì nó sẽ không học. Theo Thầy thì Thầy lý giải như nào về cái việc này ạ?

Trong Suốt: Việc gì ạ?

Bạn đó: Dạ, có nghĩa là đa số là phụ huynh, cha mẹ phải đe dọa con hoặc là đánh đập thì nó mới chịu học còn nếu không thì nó sẽ lười biếng. Nhưng theo Thầy dạy mình không nên làm như thế thì cũng không được bởi vì đa số trẻ em...

Trong Suốt: Con của bạn mấy tuổi?

Một bạn: Dạ, một đứa sắp lên lớp bảy và lớp sáu rồi, một đứa lớp năm, một đứa lớp ba.

Trong Suốt: Mình đánh đập nó mới học, nghĩa là mình dạy nó rằng là gì: “Hãy học hành với động cơ là nỗi sợ.” Đúng không? Hãy sợ mà học đấy. Có phải mình dùng nỗi sợ làm động cơ học không?

Một bạn: Em thấy đa số là như thế.

Trong Suốt: Đa số là như vậy, cách đấy là cách dễ nhất. Bố mẹ khỏe hơn con, có thước kẻ, có thứ đánh được, có cất được quyền này quyền kia của nó đúng không? Cất được bữa ăn, cất được đồ chơi nên là bố mẹ có nhiều công cụ để dọa nạt nó. Và bố mẹ dùng cách dễ nhất: dọa nạt. Tốt nhất là dùng nỗi sợ để dọa đứa bé. Vì mình có sẵn công cụ rồi nên là mình cứ dọa nó thôi. Không học thì mẹ sẽ đánh, mẹ sẽ mắng, sẽ phạt mất cái này, mất cái kia và dần dần đứa bé có thói quen: **động cơ học hành của tôi là nỗi sợ**. Mà đã nỗi sợ thì sau này chỉ có đối phó. Cách đấy là cách tệ nhất rồi, chán nhất trên đời vì mình làm cho người ta học bằng nỗi sợ.

Học bằng nỗi sợ thì có câu nói là: **“Nỗi sợ này dẫn đến nỗi sợ khác”**. Lớn lên nó sẽ thi bằng nỗi sợ, đúng chưa? Kiểm công ăn việc làm bằng nỗi sợ, đi làm bằng nỗi sợ, thậm chí lấy chồng, lấy vợ cũng là do...? Nỗi sợ. Đúng không ạ? Đẻ con cũng do sợ. Tóm lại là làm gì cũng vì sợ vì từ bé mình đã dạy nó là gì: **“Hãy làm vì sợ đi! Làm vì sợ là đúng rồi, là nên.”** Cách đấy không phải là cách tốt.

Bạn đó: Vậy con muốn hỏi Thầy là mình phải nên khuyên con học bằng cách nào là tốt ạ?

Trong Suốt: Đúng rồi, như vậy mình nên tìm cách cho nó: hãy học vì niềm vui không phải vì nỗi sợ. Hãy giúp nó làm việc đấy, học vì niềm vui, không học bằng nỗi sợ. Cái giá phải trả bằng niềm vui là gì? Là nó không nhất lớp, thậm chí nó bét lớp, có thể. Mình phải vượt qua nỗi sợ của chính mình. Mình có nỗi sợ cũng thế thôi, nên là mình không dám cho nó học lười. Nên là trước tiên, việc đầu tiên không phải là dạy con thế nào mà dạy bố mẹ thế nào đã! Bố mẹ phải chấp nhận trả cái giá là con bét lớp. Có làm được không? Khó nhỉ! Mất hết cả danh dự, uy tín nhỉ?

Bạn đó: Em không nghe rõ lắm, từ từ Thầy nói...

Trong Suốt: Em có dám chấp nhận để cho nó học bét lớp không? Bét lớp, cuối lớp, chấp nhận được không?

Bạn đó: Có lẽ là... (Bạn đó lắc đầu)

Trong Suốt: Khó. Bố mẹ phải thắng được nỗi sợ của bố mẹ trước! Bố mẹ không thắng được nỗi sợ của bố mẹ thì đương nhiên là truyền cho con, thì làm sao mà nó học được. **Nhắc lại này, mình không thể dạy người ta làm một điều mà chính mình không làm nổi.** Nguyên tắc rất căn bản và đơn giản. Mình không thể dạy ai đấy làm một điều mà chính mình không làm nổi. Thế thì đừng dạy còn hơn! Không thì sau đứa bé thấy mình đạo đức giả, là nói dối, chẳng có gì hay cả. Mình không thể dạy đứa bé một điều mà chính mình không làm nổi. Công việc của em đầu tiên là thắng nỗi sợ của chính em đã. *“Con ơi mẹ chấp nhận, mẹ không bao giờ biết học lực của con, con được chín hay mười, hay ba, bốn mẹ vẫn yêu con như cũ. Mẹ vẫn yêu thương và chấp nhận con như cũ.”*

Có Minh Hiền ở đây không nhỉ? Học trò của thầy có một bạn tên là Minh Hiền, bạn ấy có một đứa con khoảng lớp 10. Nó rất là căng thẳng, lúc nào nó cũng rất cáu gắt. Đứa bé đấy học tốt mà rất cáu gắt, lúc nào cũng thế, rất dễ mất bình tĩnh. Bạn ấy hỏi thầy là: “Thầy ơi làm thế nào bây giờ, con em như thế đấy, học thì giỏi nhưng mà rất dễ cáu gắt, mất bình tĩnh.” Thầy bảo là em hãy về làm điều này với con: *“Từ hôm nay trở đi mẹ không quan tâm đến kết quả học tập của con ở lớp, con hãy học cái mà con thích. Con có bét lớp mẹ vẫn yêu con như bình thường. Con có học bét lớp mẹ vẫn yêu con như cũ.”* Ba tháng sau đứa bé hết luôn tất cả những căng thẳng đấy, nó bảo là: **“Con rất hạnh phúc”**, đứa trẻ đó nói thật.

Nếu Minh Hiền ở đây kể còn hay hơn. *“Các bạn con ở lớp vẫn bị bố mẹ bắt phải học cái này, kiểm tra cái kia nhưng con là người duy nhất trong lớp, một người, mình con thôi, là không thấy bao giờ bố mẹ hỏi con là học hành thế nào.”* Nó vẫn học rất tốt, bây giờ nó sắp đi nước ngoài rồi. Nhưng nó hết tất cả, không còn sự mất bình tĩnh nữa, không còn bị mất bình tĩnh, không còn căng thẳng.

Vì sao lại như vậy? Vì nó không còn sợ nữa. Ngày xưa tại sao nó căng thẳng? Vì nó sợ mẹ nó sẽ không hài lòng, mẹ nó sẽ phán xét nó. Mà con người ấy, nỗi đau lớn nhất là bị người thân của mình phán xét mình. Người ngoài phán xét không đau đâu! Các bạn bị chính người thân nhất của mình phán xét mình là đau nhất. Vợ bị chồng mắng là đau nhất, chồng bị vợ phán xét là đau nhất chứ còn mấy ông xe ôm ngoài đường phán xét có vấn đề gì đâu? Đứa con đau nhất là khi bị chính bố mẹ nó phán xét. Con người đau nhất khi bị chính người thân, người mình tôn trọng nhất, quý trọng nhất phán xét.

Nên là bạn Minh Hiền bạn gỡ cho con bạn ấy gánh nặng đấy. Thế là dần dần ba tháng sau nó bây giờ rất là bình tĩnh, đáng yêu, làm bánh rất ngon và nó rất là vui vẻ. Vì nó không bị bố mẹ thúc ép phải thế này, phải thế kia nữa. Nhưng mà để làm điều đấy được

bạn Minh Hiền phải vượt qua nỗi sợ là mình không ép nó nữa, để nó bớt lóp. Có khả năng đấy không? Có khả năng đấy đúng không? Mình phải vượt qua nỗi sợ chính mình. Mình không thể dạy người khác đừng sợ trong khi mình đang sợ, không thể làm thế được.

Đấy, bạn về nhà tập với chính bạn trước đi. Bạn hiểu là gì? Hiểu như thế này cho dễ này: “Con mình nó có thành ông này bà kia không là do...?”.

Một số bạn: *Nhân quả.*

Trong Suốt: Nhân quả. Đúng chưa? Con mình có thành thế này, thế kia không là do nhân quả chứ không phải do mình ép nó, không phải do nó học rất là chăm thì thành ông này, bà kia, đây người học tài thi phận. Bạn quen ai học tài thi phận chưa?

Một số bạn: *Có ạ.*

Trong Suốt: Nên là không thành ông này, bà kia cũng là nhân quả thôi. Mình hiểu nhân quả là mình đã buông bớt rồi. **Hiểu thứ hai là vô thường**, cứ cho là học chăm thế đi, nó đang rất chăm học đi, đừng một cái chuyện gì xảy ra mất chăm học ngay. Cứ cho rất chăm đi, đừng một cái gặp chuyện thi trượt ngay. Đúng không? Nghĩa là ngay cả việc có chăm ấy cũng không quyết định được việc là sau này nó thành công hay không. Và đây người học lười vẫn thành công. **Thường nghĩa là gì?** Cứ chăm, cứ chăm chăm, đều đều không được bớt chăm, cứ phải học giỏi không được học kém, cứ phải thi đỗ không được thi trượt. **Vô thường! Mình đừng bắt mọi thứ phải thường.** Đấy là vô thường, phải hiểu điều đấy, bớt sức ép cho nó.

Thứ ba là bất toại nguyện, cái này khó hơn. Mình phải hiểu rằng cái việc mà bất toại nguyện là bình thường. Mình ấy, chính mình bất toại nguyện cũng là bình thường, tức là **nó không được như mình muốn cũng là bình thường**. Cái này khó nhất vì tâm lý bố mẹ nào chả muốn con đúng như kiểu của mình, đúng không? Bố mẹ giỏi văn thì muốn con giỏi văn, giỏi toán muốn con giỏi toán, không giỏi môn gì thì muốn con giỏi cả văn cả toán. *(Mọi người cười)* Bù lại cho ngày xưa của mình mà! Đấy, bố giỏi văn thì muốn giỏi văn, giỏi toán nếu mà không giỏi thì sao? Con phải giỏi thế này này!

Đấy, **nên không hiểu là cuộc đời là bất toại nguyện, mình sẽ bất toại nguyện**. Nên là gì? Mình bớt tạo sức ép thôi. Bất toại nguyện mà, kiểu gì chả bất toại nguyện. Nó học rất giỏi, sau này có khi nó lại lấy một cái đứa chả ra gì như mình muốn, thấy chưa? Nó ông này bà kia, có khi lại bất hiểu, chả quan tâm đến mình, kiểu gì mình cũng có thể bất toại nguyện ở chỗ nó nên là mình đừng có căng thẳng quá. **Mình hãy đi tìm cái hạnh phúc bên trong của chính mình ấy**, cái đấy còn quan trọng hơn là hạnh phúc của đứa con mình.

Đứa con mình có nhân quả của riêng nó. Thậm chí ngày hôm nay mình chết, ngày mai nó vẫn lớn lên thành đứa bé bình thường được. Mình hãy dành thời gian mình sống để tìm cái hạnh phúc bên trong mình. Hơn là suốt ngày lo lo lo cháu, nếu không cẩn thận mình sẽ ép sang cả cháu, đúng không? Khi nào mình dạy cháu, mình sẽ dạy kiểu đấy. **Trong khi chính mình lại không giải quyết vấn đề của mình**. Nên bạn dành nhiều thời gian hơn cho mình.

Bước một là gì? Vượt qua nỗi sợ của mình. Sợ gì? Nỗi sợ đầu tiên là gì? Con mình đứng...?

Bạn đó: *Cuối lớp ạ. (Cười)*

Trong Suốt: Cuối lớp. Bạn có vượt qua được không?

Bạn đó: Dạ em sẽ cố ạ. (Cười)

Trong Suốt: Hiểu nhân quả, vô thường, bất toại nguyện, vượt qua cái đấy. Con thầy, thầy chấp nhận điều đấy từ lâu rồi. Không dạy gì mà còn chấp nhận nữa là cuối lớp.

Bạn đó: Thầy nói đúng ạ. Mấy đứa con em tự học, không phải học tẹt, nhưng mà nó cứ nói là lên lớp, tới ngày thi là con run, học rất là được nhưng mà nó run.

Trong Suốt: Vì nó sợ hãi. Vì mình dạy nó bằng sợ hãi thì nó sợ hãi. Đúng chưa? Mình nói là: *“Con học hành đến đâu thì đến, mẹ vẫn yêu con, vẫn yêu con như thường. Nghĩa là con có điểm kém hay điểm cao nhưng tình thương của mẹ dành cho con không thay đổi tí nào hết. Không phải vì con điểm kém mà mẹ phán xét con, không phải vì con học hành không tốt mà mẹ coi thường con. Mẹ yêu thương con như nhau trong mọi trường hợp.”*

Như con thầy ở nhà, khi mà mẹ nó phạt ấy, thì ngay từ đầu thầy nói là gì: “Đừng phạt con trong sự ghét bỏ. Vừa phạt vừa nói với nó là gì? Mẹ thương con. Đây là việc đúng, mẹ cần làm vì hành động của con là sai. Còn mẹ luôn yêu thương con kể cả khi mẹ đang phạt.”

Đấy. Đứa bé nó không bị tổn thương khi phạt và nó cảm thấy là lúc nào nó cũng không thiếu thốn tình thương. Ngược lại nếu mình hay phạt hay mắng nó, nó sẽ lớn lên với một trạng thái là thiếu thốn tình thương. Và khi nó lớn lên, càng lớn nó càng đòi hỏi sự yêu thương bên ngoài đến với nó để nó có được tình thương. Nó sẽ trở thành đứa bé bị lệ thuộc vào những người khác. Nếu mà nó là con gái thì nó sẽ cần một anh nào đấy yêu nó vì nó thiếu thốn tình thương. Nếu nó là người chưa thành công, hoặc nó thành công, kể cả thành công rồi cũng cần người khác ca ngợi để nó cảm thấy là nó được yêu thương hơn.

Nhưng nếu mình cho nó một tình yêu thương không điều kiện, lớn lên nó sẽ khác, nó sẽ có sự tự tin rằng: *“Kiểu gì tôi cũng được yêu thương, không cần phải làm cái điều gì đặc biệt mới được yêu thương. Không cần phải làm ông này bà kia cao thế này mới được yêu thương”*. Thì nó sẽ không sống như một người ăn xin nữa.

Còn nếu không, mà nó thành công nó như thế này này: *“Em xin các anh các chị qua lại mỗi người thương em một tí.”* Thành công rồi vẫn sống kiểu đấy vì nó cảm thấy rằng là gì? Nó lúc nào cũng bị thiếu, không xứng đáng để được yêu thương.

Hoặc bạn hãy nói là: *“Con lúc nào cũng xứng đáng được yêu thương hết. Con có thành công hay thất bại thì con cũng xứng đáng được yêu thương. Bằng chứng là có mẹ ở đây. Tối thiểu có bằng chứng là mẹ. Con có không thành công thì con vẫn là người có giá trị, kể cả không thành công và vô giá trị.”*

Rất nhiều người nghĩ rằng là tôi không thành công là vô giá trị. Đúng không? Theo các bạn, nghĩ như thế: *“Tôi không thành công tức là mình chả có giá trị gì”* – vì sao tất cả mọi người nói các bạn như vậy?

Không phải như vậy, các bạn không thành công thì giá trị bạn vẫn thế mà! Bạn là người tốt thì vẫn là người tốt. Kể cả không thành công có thành người xấu không? Chả phải đúng không? Bạn là người yêu thương động vật, thì không thành công bạn vẫn là yêu thương động vật. Chứ không phải không thành công thì mất cái yêu thương ấy đi. **Cái**

phẩm chất của bạn, nó không lệ thuộc vào thành công bên ngoài. Nhưng nếu mình là bố mẹ, không cần thận mình dạy nó là gì: “*Phẩm chất của con, giá trị của con lệ thuộc vào thành công bên ngoài.*” Đây! “*Nếu con làm không tốt thì mẹ sẽ coi thường con*”, đúng chưa?

Đây là cách dạy con, đây là cái ngoài ba cái vừa xong nhưng mà cũng là điều đáng chú ý. Nghĩa là mình hãy cho nó cảm giác rằng là gì? **Phẩm chất của nó không lệ thuộc vào việc nó bên ngoài như thế nào. Giá trị của đứa bé không phụ thuộc vào nó thành công hay thất bại bên ngoài.** Mẹ nó, hay bố mẹ nó yêu thương nó vô điều kiện rồi. Nếu làm thế được nó là một đứa bé rất tự tin, không thiếu thốn tình cảm.

Chính ở đây chắc chắn có nhiều người đã bị thiếu thốn tình thương sẵn rồi. Vì các bạn được bố mẹ dạy theo kiểu là gì? “*Nếu con không làm được cái này cái kia, bố mẹ không yêu con nữa!*”. Mình nói thẳng câu đấy luôn với cả con mình.

Đừng bao giờ nói câu làm nó đau lòng như thế. “*Nếu con không làm cái kia hay cái này, mẹ không yêu con nữa!*”.

Có phải mình nói là gì? “*Con là đứa trẻ tệ nhất quả đất, tất cả giá trị của con phụ thuộc vào thế giới bên ngoài, con chả đáng được yêu thương gì hết! Bố mẹ cũng chả yêu con, bố mẹ chỉ yêu cái bên ngoài thôi!*”. Làm sao mình có một đứa con tốt được, nếu nó lớn như thế?

Nếu mình lỡ dạy như thế rồi, dạy lại, không vấn đề gì hết. Vẫn dạy, vì nó là con mình dù sao mình vẫn dạy được. Trong hoàn cảnh mình sống mình đổi cách nói chuyện đi, mình không nói là: “*Bố mẹ không yêu con mà chỉ yêu cái thành công bên ngoài của con thôi.*” “*Con có là cái gì đi nữa thì tình yêu bố mẹ dành cho con vô điều kiện. Giá trị của con không nằm ở bên ngoài.*” **Đấy, đấy là một loại trí tuệ.**

Cái này có thể nói thêm để mọi người hiểu thêm. Làm như vậy đứa bé rất tự tin. Ở nhà của thầy có cậu con trai lúc nãy kể câu chuyện, rồi thì mẹ nó rất hay mắng nó, thế là nó ở lớp rất nhút nhát. Mẹ mắng con ở nhà nhưng ở lớp lại nhút nhát. Vì nó cảm thấy nó là đứa bé không xứng đáng, không đủ phẩm chất.

Thế là thầy bảo: “*Không, đừng làm thế, đừng bao giờ làm điều đấy với con. Ngược lại, kể cả nó chưa ngoan hay nó chưa tự giác, hãy khen nó trước đi đã. Hãy khen nó là: nó là đứa bé ngoan và tự giác.*”

Khi mình bảo nó là đứa bé hư, thiếu tự giác nó sẽ tin rằng mẹ nó nói đúng chứ! Hay là mẹ nói sai? Mẹ cơ mà, phải đúng chứ! Nó tin rằng nó là đứa bé hư và thiếu tự giác. Đừng bao giờ nói những câu là: “*Con hư thế, con thiếu tự giác thế.*”

Hãy nói thế này này: “*Con là đứa bé ngoan và rất tự giác. Cái việc này chưa đúng chứ không phải con thế là hư.*” Đừng nói: “*Con hư*”, con chả bao giờ hư cả. “*Cái việc này sai, việc này con làm là sai chứ không phải con là đứa bé hư. Việc này con làm là chưa tự giác chứ không phải con là đứa bé thiếu tự giác. Con luôn luôn là một đứa bé ngoan và tự giác.*” Thế là nó làm theo.

Thì rất bất ngờ, mấy tháng sau nhận được sớ liên lạc của trường viết về, viết là gì? Là “*Nadhi thuyết trình giỏi nhất lớp.*” Ngày xưa nó không bao giờ dám đứng lên nói cái gì ở lớp. Cô giáo ngạc nhiên phê là không biết vì sao, rất mạnh dạn và thuyết trình giỏi nhất lớp luôn. Mà bố mẹ không hề dạy nó thuyết trình cái gì cả, chỉ đổi cách nói chuyện với nó thôi.

Khen nó ngoan này, giỏi này, suốt ngày thầy nói: “*Con giỏi lắm.*” Đấy! Mình nói đứa bé là cái gì, nó tin nó là đứa đấy mà! Bảo nó là bé hư thì nó sẽ tin là nó hư, làm sao ở lớp dám giơ tay nữa? Bảo nó là đứa bé ngoan, đứa bé giỏi, chỉ ba tháng sau, hoàn toàn thay đổi. Sở học bạ cô giáo gửi về, bắt đầu nhất lớp môn này, nhất lớp môn kia mà bố mẹ không hề dạy cho một tí toán hay tí gì hết, chả dạy cái gì cả, chỉ đơn giản đổi cách nói chuyện. Mẹ nó đổi hết.

Đấy, đấy là điều bố mẹ nên dạy con. Bố mẹ không nên tạo cho con cái ấn tượng là nó một người chả ra gì. Để làm gì? Hại cả nó, cả mình. Bố mẹ nên cho nó biết là gì? **Đánh thức con người có nhiều phẩm tính bên trong nó.** Khi mình nói là: “*Con là một đứa bé ngoan, tự giác.*” không nhất thiết nó đã ngoan, tự giác sẵn nhưng mình đánh thức cái tiềm năng ngoan, tự giác bên trong nó. Vì ai chả có tiềm năng ngoan và tự giác, đồng ý không? Đúng chưa? Bất kỳ đứa bé nào cũng có tiềm năng ngoan và tự giác hay là phải đứa bé đặc biệt mới có tiềm năng đấy? Đứa bé nào cũng có tiềm năng ngoan và tự giác. Vì nó như vậy, mình đánh thức cái tiềm năng bên trong nó.

Một bạn: *Mình khen nó.*

Trong Suốt: Khen, khi mình khen ấy, nó tự đánh thức cái con người bên trong nó. Bố mẹ là những người rất tin nó. Khi bố nói thế, mẹ nói thế, nó tin là, ừ, nó có con người như thế thật. Và nó sẽ đánh bại cái sự tự ti, sự tự cho mình không ra gì trước đây của nó. Đấy một là ví dụ thay đổi rõ ràng luôn. Nên là mình hãy nói với nó lời yêu thương, hãy sống bằng thái độ yêu thương **ít điều kiện nhất có thể.** Nếu mình chưa vô điều kiện được thì phải ít điều kiện. Đấy, càng ít điều kiện càng tốt. **Tốt nhất là yêu thương vô điều kiện còn nếu không ít điều kiện thôi.**

Nếu nó hư thì đừng bảo nó hư, bảo nó cái điều này sai. Đừng bảo con là đứa bé hư. Nó chưa tự giác thì đừng bảo: “*Con là người chưa tự giác*”, mặc dù nó chưa tự giác. Đừng làm cho nó cảm giác rằng nó bị coi thường. Chính bố mẹ nó coi thường thì đương nhiên là nó chả ra gì, nó sẽ nghĩ thế. “*Đến người thân của tôi còn chẳng coi tôi chả ra gì*”, đúng không? “*Thì xã hội chẳng coi tôi ra gì là đúng rồi!*”

“*Nhưng mà nếu người thân của tôi cho rằng là tôi rất ngoan và tự giác thì kể cả người ngoài nói cũng chả quan trọng.*” Người ngoài là những người chả thân với nó, bạn nó nói, cô nó nói đâu quan trọng đâu! **Bố mẹ là người quan trọng nhất.** Nhất là tuổi càng nhỏ càng thế. Nếu bạn còn có cơ hội thì cũng nên dạy con như vậy.

Đấy, còn bạn chấp nhận chưa? (*Cười*)

Một bạn: *Chấp nhận ạ.*

Trong Suốt: Con bạn ngoan, tự giác hay là đứa bé lười?

Một bạn: *Dạ, nói chung là khi nào khen nó thì nó ngoan lắm, nhưng mà khi em chê nó thì nó lười...*

Trong Suốt: Đúng rồi, khi mình chê nó thì nó nghĩ nó là người đấy! Các bạn nghĩ mình là ai, bạn hành xử như vậy, đúng không? Bạn nghĩ mình là người đường hoàng, hành xử đường hoàng. Bạn nghĩ mình là người táy máy, thành người táy máy, ăn trộm ăn cắp. Nên là mình nghĩ mình là ai, mình hành xử như vậy, nữa là một đứa bé. Đứa bé càng như thế luôn. Mình đã từng gây tổn thương nó vì mình chưa biết cách nhưng bây giờ mình có cách

rồi. Minh hãy chữa lành vết thương đó. Đừng có gây tổn thương, mà chữa vết thương đó đi. Mà sẽ chữa được vì bố mẹ là người gần nhất, nó tin nhất.

Hồng Nhung: *Thưa Sư phụ có video rồi ạ.*

Trong Suốt: Video đề sau, đề đăng ký.

Hồng Nhung: *Có cần phi lộ video không ạ?*

Trong Suốt: Hà? Không, đề các bạn đăng ký xong rồi gửi cho các bạn. Có mấy video mà thầy đã dạy trẻ con ở Hà Nội đấy. Có bạn nào mà quan tâm có thể đăng ký với Hồng Nhung để xem video đấy về sẽ dạy con như thế nào. Dạy trẻ con về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện thế nào. Vì cái khuôn khổ buổi này nó quá ngắn, không thể dạy hết được. Nhung mà xem video xong thì các bạn sẽ học được cách dạy con, chủ yếu là dạy bằng thưởng. Đấy, nếu mọi người xem sẽ thấy là khen và thưởng là chính.

Thầy bảo: “Con mà không viết được năm câu chuyện về nhân quả, mai bị phạt.” Thì ngày mai khi nó viết được ba chuyện, mình thưởng nó ba chuyện. Cách dạy con là như vậy, một phương pháp để dạy trẻ con dễ bảo. Nhưng quan trọng nhất, thay vì mình ép, ép, ép thì mình hãy đừng bắt nó học bằng nỗi sợ, hãy dồn niềm vui vào việc học. Tất cả các đứa bé đều mong đợi đến ngày đấy, một tháng học một lần thôi mà. Tất cả các đứa bé trong nhóm này đều đợi đến ngày đấy để được đi học một buổi đấy thôi. Học về những cái rất khô khan: nhân quả, vô thường, bất toại nguyện mà nó chỉ đợi đến ngày đấy để đi học. Để thấy là cái đấy không hề khó, biết cách dạy là sẽ dạy được.

Còn dạy như thế nào các bạn phải xem là cách thưởng nó thế nào, cách kể chuyện nó nghe như thế nào để mình lồng nhân quả vào câu chuyện. Kể chuyện Tâm Cám như nào cho nó có nhân quả, có vô thường, bất toại nguyện ở trong. Bởi vì cuộc đời này chuyện gì chả có nhân quả, vô thường, bất toại nguyện đúng không ạ? Chuyện cổ tích nào chả có? Chuyện cổ tích nào chả có nhân quả! Chuyện cổ tích nào chả có vô thường! Chuyện cổ tích nào chả có bất toại nguyện! Nên mình cứ đem chuyện kể cho nó thôi!

Như ngày xưa mình kể không không thôi, không chỉ cho nó bài học ở trong. Bây giờ mình không kể chuyện kiều đấy, bây giờ mình cho nó thấy bài học ở đấy: “*À đây là nhân quả con ạ.*”, đấy, “*Cám này định giết chị, chặt cây giết chị đúng không? Thì sau này bị đui khỏi cung.*” chẳng hạn. Thôi mình đừng kể cái đoạn bị nước sôi đi, cái đấy ghê quá. Trong chuyện của thầy không có đoạn đấy, bỏ luôn. Nhưng mà đấy, thấy nhân quả chưa? Thấy chưa? Hay là vô thường chưa? Tấm đang rất vui vẻ với Hoàng Tử, tự nhiên chặt cây rơi xuống thế là biến thành con chim vàng anh. Tức là mình kể cho nó nhân quả, vô thường, bất toại nguyện bằng chuyện cổ tích.

Mà bởi vì chuyện cổ tích nào cũng có. Vì đó là cái chân lý mà ngàn đời không thay đổi. Thế mà lấy bất kỳ chuyện gì kể không phải cổ tích, kể cả khi nó kể chuyện ở lớp cho mình nghe ấy, nó kể chuyện ở lớp: “*Bạn này đánh con, bạn kia đánh con ấy.*”, mình hoàn toàn có thể đem được nhân quả, vô thường, bất toại nguyện vào trong câu chuyện đấy. Đấy là những quý báu của chân lý, nó đúng trong mọi chỗ luôn.

“Bạn này đánh con, thế con đã gieo nhân gì để bạn đánh con?” – hỏi câu đấy!

Chứ còn: “*Con để yên, mai mẹ đến lớp mắng cho nó một trận, mẹ sẽ gọi cô giáo lên quạt cho một trận, để con tôi bị đánh thế này!*” – **Không!** “*Con đã gieo cái nhân gì?*”. Thứ hai là: “*Đấy, có thấy không? Bất toại nguyện chưa, vô thường chưa? Hôm qua chơi*

với nhau vui vẻ, hôm nay đánh nhau rồi.” Nhưng mà có nghĩa là gì? Nếu hôm qua vui vẻ, hôm nay đánh nhau thì ngày mai lại vui vẻ được, vô thường mà. Đây, mình lồng ghép cái đây vào trong câu chuyện dạy con. Vì ba cái đây là cái rất căn bản.

Đây, bạn Sara này, cũng là Nhi đồng Trong Suốt đây, con 8 tuổi? *(Hỏi Sara)*

Bé Sara: *Vâng ạ.*

Trong Suốt: Theo con cuộc đời này vô thường hay là thường?

Bé Sara: *Vô thường ạ.*

Trong suốt: Đây, thấy chưa? *(Mọi người cười)* Cuộc đời này là toại nguyện hay bất toại nguyện?

Bé Sara: *Bất toại nguyện.*

Trong Suốt: Bất toại nguyện, thấy chưa? Theo con mọi thứ xảy ra do nhân quả hay tự nhiên nó thế?

Bé Sara: *Do nhân quả ạ.*

Trong Suốt: Do nhân quả. Dễ lắm. Đúng không? Đồng ý không? Gần đây con có chuyện gì bất toại nguyện không?

Bé Sara: *Có ạ.*

Trong Suốt: Kể cho Sư phụ nghe xem nào.

Bé Sara: *Con muốn mua phao nhưng mẹ không mua phao đây.*

Trong Suốt: Con muốn mua phao nhưng mẹ không mua phao nữa. *(Mọi người cười)* Đây! Gần đây có chuyện gì liên quan đến vô thường không?

(Bé Sara suy nghĩ)

Kể, con có thể kể.

(Có người đưa micro cho bé Sara)

Không cần đâu, không cần micro. Đưa micro nó sẽ ngại. Có chuyện gì liên quan đến nhân quả gần đây không? Hả, chuyện gì?

Bé Sara: *Con đánh anh, nên bây giờ anh ấy đánh lại con.*

Trong Suốt: Con đánh anh. Bây giờ anh đánh lại con. Đây! Hoan hô Sara! *(Mọi người vỗ tay)*

Thế thôi, các bạn chỉ về nhà hỏi con mình, rất dễ. Quá nhiều chuyện để nói về cái đây. Đây! Thỉnh thoảng về hỏi thôi. Hôm nay có gì bất toại nguyện không? Kể ra ngay. Có nhân quả gì không? “Con vừa đánh anh xong, anh đánh lại.”

Hồng Nhung: Con vẫn nhớ bài thơ “Không làm các điều ác”.

Trong Suốt: À, đọc bài thơ Sư phụ nghe nào. Ủ, đọc đi. Con cầm mic đọc hẳn hoi. Đọc bài thơ, đọc xong sẽ được thưởng hai cờ.

Bé Sara: *Không làm các điều ác*

Làm tất cả điều lành

Sửa chữa tâm ý mình

Là lời Chư Phật dạy.

(Mọi người hoan hô)

Trong Suốt: Hoan hô, giỏi chưa? Đây, mình dạy nó thơ. “*Không làm các điều ác*”. Trẻ con nó học cái đấy rất nhanh. “*Làm tất cả điều lành – Sửa chữa tâm ý mình – Là lời Chư Phật dạy*”. Gần đây con có làm điều ác gì không? Làm điều ác gần đây không?

Bé Sara: *Con không nhớ ạ.*

Trong Suốt: Hả? Có nhớ không? Không nhớ! Có làm điều lành gì không? Gần đây có làm điều lành gì không? Giúp ai điều gì đấy chẳng hạn. Có nhớ không? Có giúp mẹ làm gì không?

(Bé Sara ngại)

Trong Suốt: *(Cười)* Đang ngại. Đây, điều lành là giúp người khác là được. Mình giảng nó ác là gì? Ác là làm người khác khổ, lành là làm người khác vui, ví dụ giúp người khác, v.v... Nên nó sẽ đi làm điều lành và tránh điều ác. Thật ra trẻ con siêu dễ dạy, dạy trẻ con là dễ, vì là tờ giấy trắng viết gì cũng được. Mà dạy nó cái đúng nó nhớ ngay và nó rất trong sáng. Nên là, ví dụ hỏi: “Có làm điều ác gì không?”, nó nhớ, nó sẽ kể. Người lớn là sợ kể điều ác ra đúng không? Không, trẻ con kể hết. **Cái mình cần ở nó là trí tuệ chứ mình không cần nó ngoan mà không có trí tuệ, mấu chốt nằm ở đây.**

Nếu mình hỏi điều ác mà nó không dám nói, chứng tỏ nó rất là sợ mình. Khi nó sợ mình rồi thì dần dần nó sẽ chỉ là bé “ngoan”, trong ngoặc kép thôi. Cái mình cần nhất... trí tuệ hơn cả ngoan.

Trí tuệ là số một, ngoan là số hai. Mà có trí tuệ nó sẽ ngoan. Khi nó ngoan mà không có trí tuệ sẽ hư. Đây người hỏi bé rất ngoan lớn lên có ngoan đâu, đúng không ạ? Ngoan nhưng mà không có trí tuệ dần dần sẽ hư. Nên khi mình đối xử với trẻ con ấy, mình phải ưu tiên trí tuệ hơn là ngoan.

Ví dụ mình hỏi nó là: “*Gần đây con làm điều ác gì không?*”. Nếu nó kể ra, mình không mắng nó. Cứ kể xong là mình mắng nó luôn thì còn gì là... Chỉ là dám ngoan thôi không có trí tuệ nữa. Mình khen: “*Đúng rồi, giật được giải!*”. Đây, nếu bạn xem video ấy, con kể chuyện đây bạn vẫn được cờ như thường, được thưởng như thường. Vì sao? Mình đang khen trí tuệ của nó, còn ngoan lúc khác xét. Ngoan hơn lúc khác xét còn bây giờ là lúc xét trí tuệ, chứ còn đừng thấy nó vừa kể một chuyện xấu là mình gì? “*Không được,*

không được làm thế!”. Thì lần sau nó có dám kể chuyện làm sai của nó cho mình nghe không? Không bao giờ nó kể nữa. Vẫn thương khi kể, để nó dám kể chuyện đấy.

Bố mẹ phải rất là kiên nhẫn. Bố mẹ mà chỉ muốn một đứa con ngoan không ấy, là dần dần sẽ chỉ có một đứa con ngoan mà không trí tuệ. Nên các bạn hãy đặt một tiêu chuẩn mới, nếu mà nghe bài này xong rồi. Con của mình tiêu chuẩn đầu tiên là trí tuệ. Không phải trí khôn nhé, trí tuệ. Xong thứ hai mới là ngoan, rồi trí khôn, các loại... là số hai hết!

Còn nếu không, tiêu chuẩn cũ của các bạn là gì? Đầu tiên phải ngoan, bố mẹ đầu tiên dạy con đầu tiên phải ngoan đúng không? Sau đấy là phải... ví dụ như là phải có trí khôn, khôn ngoan ấy. Không cần! **Tiêu chuẩn mới của bố mẹ kiểu mới, đầu tiên là trí tuệ, phải hiểu rõ về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện.** Sau đấy mới bàn đến chuyện là trí khôn, hay là có ngoan hay không ngoan. Là xong cơ bản. Thế đấy mới là cách dạy đúng.

Mình ưu tiên trí tuệ nên đứa bé nó sẽ sống bằng trí tuệ, chứ nó không sống bằng loại khôn ngoan giả tạo. Mình ưu tiên khôn ngoan giả tạo thì đứa bé sẽ sống bằng khôn ngoan giả tạo, không sống bằng trí tuệ, vậy lớn lên xem đứa bé thế nào? Cái trí tuệ là cái mà đứa bé nó tự thấy đúng và làm theo, còn cái khôn ngoan giả tạo chỉ là làm hài lòng người khác thôi. Nếu mình dạy nó bằng trí tuệ thì lớn lên nó làm theo cái điều đúng, điều nó cho là đúng bên trong. Dạy nó một cách khôn ngoan, một cách giả tạo, lớn lên nó sẽ làm điều ấy một cách giả tạo, khôn ngoan bên ngoài, nhiều khi nó đê át cả trí tuệ bên trong luôn.

Thế nên là mình dạy đứa bé mình phải đưa tiêu chuẩn là trí tuệ đặt lên trên. Mình phải cho con mình hiểu rằng là **kể cả con sai mà con biết sửa vẫn hơn là con không bao giờ sai. Con sai, con dùng trí tuệ nhận ra rằng là: “À, đây là cái nhân xấu, ngày mai mình gieo nhân tốt để thay thế, giải quyết cái nhân xấu.”** thì tốt hơn là con không bao giờ làm điều sai. Thế là mình ưu tiên trí tuệ hơn, mà muốn con mình ưu tiên trí tuệ thì mình phải làm gì? Mình phải làm gì với chính mình ạ? **Mình cũng phải ưu tiên trí tuệ hơn!** Chả có cách nào khác cả. Mình không thể dạy người ta một điều, nguyên tắc căn bản đấy, điều rất căn bản là **mình không thể dạy ai được một điều mình không làm nổi.**

Nếu các bạn muốn dạy con mình là trí tuệ hơn, trên hết, thì bạn cũng cần ưu tiên nhân quả, vô thường, bất toại nguyện hơn là những cái làm ăn kiếm sống khác. Còn nếu không, bạn làm ăn kiếm sống là trên hết thì bạn không thể dạy con mình là trí tuệ trên hết được, bạn dạy nó trí khôn là trên hết.

Đấy! Nên trông thế thôi chứ quá trình dạy con lại chính là quá trình học của bố mẹ. Cái kinh nghiệm dạy con là kinh nghiệm học của bố mẹ. Rõ ràng là vợ của thầy thay đổi rất nhiều khi dạy hai đứa bé. Chính người mẹ thành người thay đổi. Để dạy được con người mẹ học cái mới, và thành con người mới.

Đấy! Người mẹ nào, người bố nào mà chấp nhận là thay đổi người cũ thành con người mới thì mới dạy con được. Nếu không chỉ áp đặt con thôi! Áp đặt con theo chuẩn của mình thôi, còn chuẩn đấy đúng hay sai mình cũng chẳng quan tâm. Vì bố mẹ mình dạy mình thế nên mình dạy con mình thế. Ngược lại mình chấp nhận rằng mình thay đổi, mình cũng học cái trí tuệ nhân quả, vô thường, bất toại nguyện đấy để mình thay đổi rồi mình dạy con cái mình thay đổi thì chắc chắn nó sẽ lên một bước, rất nhiều.

5. CÁC CÁCH THỰC HÀNH

5.1 Tập thường xuyên với cái nhỏ

(Một bạn giơ tay)

(Micro không hoạt động nữa)

Trong Suốt: Vô thường! Míc đang chạy tốt tự dung dừng lại.

Một bạn nam: Dạ. Alo. Xin chào! Em là Huy ạ. Em có câu hỏi về cách thực hành ba bài học nhân quả, vô thường và bất toại nguyện. Khi một sự cố xảy ra thì cảm xúc đi lên, lý trí đi xuống, lúc đấy chúng ta quên mất ba cái bài học này và chúng ta bắt đầu lo sợ, hối tiếc và chúng ta hành xử không còn ý chí nữa. Làm thế nào để ý thức được ba cái bài học này xuyên suốt từ hôm nay, ngày mai, sang năm và về năm sau nữa ạ?

Trong Suốt: Rất hay, rất hay! Câu hỏi này quá hay luôn! Đúng, rất đúng thực tế. Thực tế là không phải lúc mình nào cũng sáng suốt. Nhưng có một thực tế khác ấy, là cái gì làm nhiều lần sẽ quen. Nhiều lần thói quen tự động nên là mình muốn thì mình phải tập nó thành thói quen. Chứ mình không được là gì? Đợi chuyện to xảy ra tôi mới tập.

Ví dụ như thầy ngày xưa là gì? Vào toa-lét thấy mùi hôi hôi, khó chịu không? Hơi khó chịu, đứng đó tập luôn, tập luôn lúc hơi khó chịu, chứ đừng đợi cả ngày xong mới tập. Hơi hơi khó chịu là mình đã áp dụng nhân quả, vô thường, bất toại nguyện vào rồi. Mình thấy là gì? À, cái khó chịu là do nhân quả, không phải là do lỗi của ai không dọn nhà xí, mà nhân quả thôi! Mình đã gây cái nhân nào đó để mình chịu quả mình khó chịu ngày hôm nay.

Vô thường chưa? Vừa lúc này đang thoải mái bây giờ nó lại khó chịu rồi. Đòi bất toại nguyện chưa? Có ai muốn bị khó chịu đâu? Vẫn khó chịu, thế **mình phải tập cái đó trong những việc nhỏ hàng ngày, dần dần cái lớn xảy ra mình vẫn tập được**. Chứ nếu chỉ tập việc lớn thôi thì đời mình có mấy việc lớn đâu? Việc nhỏ mình không chịu tập thành ra mình không có thói quen. Câu hỏi của bạn Huy rất là hay là gì? Cái các bạn cần làm là tập thường xuyên, việc nhỏ cũng phải tập, khác chi đâu là việc lớn.

Nếu bạn vào trong câu lạc bộ “Unesco Thiên và Yoga Trong Suốt” ấy, thì thầy có một phương pháp gọi là: “*Sáu bước vô thường*”. Cứ khi nào gặp khó chịu thì bạn tập sáu bước về nhân quả, vô thường, bất toại nguyện thành thói quen, dần dần thành thói quen luôn. Gặp chuyện phát là nhớ ngay đến cái đấy. Thế nên cái này nó liên quan đến không phải là hiểu biết mà nó có thực hành. Bạn có thông minh đến mấy mà bạn không thực hành, thì bạn vẫn thế, chả thay đổi gì cả! Nếu bạn muốn thực hành thì vào câu lạc bộ, tập sáu bước. Thế nhưng câu hỏi rất hay, tặng bạn Huy một món quà.

(Mọi người vỗ tay)

5.2 Đổi thái độ - tập trung vào cái đúng thay vì cái sai

Trong Suốt: Tiếp đi ạ, có bạn nào hỏi liên quan đến dạy con không? Những câu chuyện như của bạn lúc này, bạn đi mất rồi, thì sẽ có những bài học dạy con luôn. Đây! Có câu hỏi liên quan đến dạy con. Yên tâm! Mình dạy con tự nhiên mình thấy mình phải học, khi mình dạy con mình thấy mình thiếu mà, tự động mình phải đi học, xong mình sẽ trở nên trí tuệ, không kém gì con. (Cười)

Ai kể một chuyện khó khăn của mình trong dạy con cũng được. Hoặc là mình có thể nói một quan điểm dạy con của mình xem đúng hay sai.

Bạn Nguyễn: Dạ thưa Thầy, em là Nguyễn ạ. Dạ, em muốn hỏi Thầy, chia sẻ. Em có một cháu trai năm nay học lớp tám ạ, nó rất là mê game, ba mẹ cũng có khuyên, có nói nhẹ nói nặng, nó hứa nó sẽ thay đổi nhưng mà cuối cùng là nó cũng không thay đổi. Vậy Thầy có thể bày cách gì để có thể là cho cháu thay đổi được không ạ?

Trong Suốt: Vấn đề là mình cho rằng chơi game là xấu đúng không?

Bạn Nguyễn: Dạ, bởi vì có khi là nó lại đam mê quá ấy, rồi nó lại lơ là trong cái việc học hành.

Trong Suốt: Thế vậy lơ là học là xấu hay chơi game là xấu?

Bạn Nguyễn: Dạ, đa số nghĩ là chơi game là xấu ạ!

Trong Suốt: Sai! Lơ là học mới là xấu. Chứ không phải chơi game là xấu. Mình hiểu sai chỗ thì mình chỉ có tập trung vào chỗ sai, thì làm sao mình sửa được? Không sửa được luôn! Thầy nhớ là hồi bé, thầy rất mê chơi game, siêu mê luôn. Bố mẹ cho bao nhiêu tiền mình đem ra đâu? Tất cả tiền ăn trưa đem ra đâu ạ? Quán nét, quán game, tiêu hết. Nhưng mà thầy vẫn học rất tốt. Tại vì bố mẹ mình làm cho mình hiểu được rằng là việc học hành tử tế là quan trọng. Nên là khi điều ấy xảy ra, thì mình chơi vẫn chơi nhiều, và học vẫn học nhiều. Còn vì bạn chỉ tập trung vào cái sai của đứa bé thôi, thì suốt ngày nhấn vào cái chỗ sai của nó.

Đây! Đây là vấn đề. Bạn nhấn vào chỗ sai của nó nhiều, dần dần nó trở thành cái việc là gì? “Con là đứa bé hư” và nó cứ như vậy thôi! “Con là đứa bé mê chơi game” thì nó hành xử như một đứa bé mê chơi game. Chuyển lại: “Con là đứa bé tự giác, con là đứa bé biết cả chơi game lẫn học”.

Đây, đổi hẳn cách dạy. “Con là đứa bé biết cả chơi game nhiều, giỏi, vẫn học giỏi, vẫn học tốt, biết học đủ”, đúng không? “Con là đứa bé chơi game giỏi, học đủ, đây là hình mẫu lý tưởng mẹ muốn con trở thành”.

Chứ không phải là: “Con là một đứa chả ra gì, suốt ngày chơi game, bỏ học.” thì khác gì mình bảo nó là: “Hãy bỏ học đi, chơi game.” Vì mình bảo nó là con người như vậy mà!

Nên đầu tiên bạn hãy đổi quan điểm về vấn đề của đứa bé. **Không phải là chơi game mà là lơ là học hành.** Nên đừng chia mũi dùi sang game, mà phải chia sự chú ý sang là học hành đầy đủ rồi chơi game. Đây, mình dạy nó thành đứa bé học hành đầy đủ rồi chơi game. Nếu bạn làm như vậy, động viên nó, khuyến khích nó làm như vậy thì nó chuyển chú ý của nó sang học đủ đã rồi chơi. Mẹ mình chả cấm mình cái gì hết, miễn là mình học hành tử tế, đầy đủ. Đây, còn nếu bạn làm kiểu kia thì chỉ có ấn sâu vào điều đấy.

Ví dụ thằng cu nhà thầy cũng thế, mê chơi game lắm, nó năm tuổi mà suốt ngày ôm ipad, ôm máy tính, v.v... Mẹ nó thì bảo: “Con hư thế, mẹ cho con chơi 15 phút, con chơi tận nửa tiếng, v.v...”.

Nói thế khác nào bảo là gì? “Con là một đứa bé hư, con là đứa bé suốt ngày chơi quá giờ mẹ cho.” Thì nó thành đứa bé thế nào? Theo bạn sẽ thành đứa bé thế nào? Nó sẽ tin rằng nó là đứa bé hư và chơi quá giờ. Chơi quá giờ, quá giờ... thế này thôi. Cách dạy đây chỉ làm đứa bé quá giờ hơn thôi, không muốn tử tế, không tử tế lên được.

Thầy thì nói là gì? “Nadhi là một đứa bé ngoan, rất tự giác, cứ hết giờ là đưa máy cho mẹ ngay!”. Mình biết thừa nó chưa làm được, mình tận mắt chứng kiến là mẹ cho 15 phút nó chơi nửa tiếng. Không vấn đề gì hết. Mình không chú tâm sự chú ý của nó sang cái việc là làm sai mà chuyển chú ý của nó sang làm đúng. Còn làm sai thì mình cứ bảo nó không nó vẫn sai. Mình không hướng sự chú ý của nó sang là làm sai mà làm thế nào để làm đúng. “Nadhi là đứa bé ngoan, hết giờ đưa cho mẹ.”, lần nào cũng thế, hết lần này đến lần khác. Bảo mẹ nó cũng đổi luôn, mẹ đừng bao giờ mắng con là đứa bé hư nữa mà cứ khen là: “Con giỏi thật, tự giác thật, đưa cho mẹ.” Dần dần nó chuyển dần sang đấy.

Bây giờ nó vẫn mê chơi game, chứ không phải nó không mê chơi game nữa nhưng mà tất cả các việc cần làm nó vẫn làm và nó vẫn có sự tự giác, tự tắt máy đưa cho mẹ. Thế nên là **nếu mình tập trung vào cái sai của đứa bé, mình xoáy sâu vào đấy thì nó sẽ sai mãi.**

Đây, vấn đề của đứa trẻ là như vậy đấy. **Bạn bảo nó là người thế nào thì nó sẽ thành đúng cái người như thế cho bạn xem.** Bạn bảo là hư này, ham chơi game này, nó một cách vô thức, sẽ tin rằng là hư do chơi game và chắc chắn nó sẽ hư do chơi game. Nên hãy chuyển sự chú tâm của nó sang việc là học hành tử tế, học đủ bài, chứ đừng chuyển chú tâm của nó vào chơi game ít hay nhiều. Bởi vì suy cho cùng vấn đề không phải là game, không phải đâu! Mình cũng bị nhầm mà, mình cứ tưởng vấn đề là game. Thầy chơi game nhưng thầy học vẫn tốt mà, có vấn đề gì đâu!

Nên vấn đề không phải chơi game, vấn đề là gì? Là phải học đủ bài đã, rồi hãy chơi game. Đây, đừng chảnh mắng học, thế thôi! Chú tâm nó sang đây và động viên, khuyến khích, phần thưởng. Ví dụ như thầy thưởng là nếu tự giác thưởng thêm năm phút nữa, ở nhà thầy ấy. Hôm nào nó tự giác ấy, tự nhiên đưa máy cho mẹ thì thưởng năm phút, mười phút nữa. Đây! Thay vì là phạt, ngày xưa mẹ nó phạt, con chơi quá giờ đúng không? Từ ngày mai không cho chơi nữa. Phải phạt không? Ngày xưa kiểu này là: “*Nếu con chơi quá giờ rồi, ngày mai không được chơi nữa.*” Thế là phạt, phạt, phạt; tập trung vào sai, sai, sai, sai. Bây giờ ngược lại, không phạt nữa! Nếu con chơi đúng giờ, đưa mẹ tự giác, tự nhiên mẹ thưởng cho năm, mười phút.

Nhưng không phải hôm nào cũng thưởng, hôm nào cũng thưởng nó thành thủ đoạn của nó mất. Mà nếu ba chẳng hạn, ba vui ba thưởng cho con năm, mười phút. Thế nên là nó làm điều đấy vui hơn. Vừa là một sự tự giác vừa là một sự thú vị, xem ba có thưởng không. Đây! Nó khác hẳn luôn! Nên cách dạy của thông thường, của truyền thống là gì? Hướng đứa bé vào chỗ sai lầm. Mình cứ tưởng là mình đang hướng vào chỗ đúng nhưng mà hướng vào sai. Mình hãy hướng vào cái sự quan tâm, chú ý của nó vào cái đúng còn nếu bạn hướng sự quan tâm, chú ý của nó vào cái sai, nó chỉ lo đối phó, đối phó mẹ.

Đây! Nên việc của bạn là gì? Đổi sự quan tâm chú ý, hãy hướng quan tâm chú ý của nó sang học hành tử tế, thưởng nó cần thận tử tế ở chỗ đấy, khen ngợi, động viên, cần thì thưởng nó ở chỗ học hành tử tế. Nó sẽ tự cân bằng lại phần học và phần chơi của nó.

Đây, cái thưởng này, cái động viên này, cái khen ngợi này tự hướng sự chú tâm của nó vào chỗ tốt. Và phải kiên nhẫn, không phải là hôm nay mình thưởng, ngày mai nó ngoan ngay. Mà mình chỉ cần thấy nó nhích lên một chút thôi, bố mẹ khen nó rồi, động viên, khen nó khi nó thay đổi một chút rồi. Đây, ví dụ như nói một đứa bé vừa tự giác, là hôm nay sẽ phải khen âm âm, đi khoe khắp mọi người rồi, khoe bà, khoe bố: “*Nó tự giác lắm, con đưa máy cho mẹ.*” Đây! Để cho nó cảm thấy là gì? Làm một hành động sai chả ai quan tâm cả, làm một hành động đúng tất cả nhà quan tâm và khen ngợi thì cái niềm vui của nó hướng sang chỗ đúng.

5.3 Nguyên tắc: Mười lần khen – một lần chê

Trong Suốt: Nói thế thôi chứ đứa bé nó không đúng ý của nó nó khóc ấy mà, khóc một lúc rồi chán, mệt. Vì nó không có niềm vui, nó lại chơi trò ấy thôi! Một phần là không niềm vui, mình hướng niềm vui đấy sang cái đúng. Còn tất nhiên nếu nó quá rồi ấy thì mình vẫn phải phạt nó thôi, vẫn phải phạt nó, tắt máy, vẫn phải kiểm soát nó. Nhưng cái đấy phải nhớ là số hai. Vì nếu mà con bạn nếu đi quá xa mất rồi, thì vẫn phải làm cái việc đấy, nhưng mình luôn nhớ là số hai. Mà số một vẫn là phải khen ngợi, động viên, hướng vào điều đúng, thưởng. Đây!

Chứ con thầy không phải lúc nào mình cũng động viên đâu! Khi mà nó quá, mình có thể tỏ thái độ là gì? Thế này không được, nhưng phạt ít thôi. Mười lần khen thì một lần chê thôi! Đây, nguyên tắc đấy, mười lần khen thì một lần chê. Nếu mình chê nó một lần rồi thì tìm cách mười lần khác... khen nó ở chỗ đúng ấy! Đừng khen chỗ sai. Mười lần khen, một lần chê để cho nó hướng tâm của nó sang chỗ khen, làm điều được khen. Và kiên nhẫn đến cùng.

Mình không kiên nhẫn thì mình đang làm nửa đường bảo: “*Ôi làm thế này hiệu quả gì đâu, chẳng hiệu quả gì hết!*”, thôi, quay lại chế độ chê bai. Thế là thôi, hỏng rồi! Phải kiên nhẫn đến cùng. Hơi thấy nó nhích lên một chút là phải vui rồi, phải khoe, phải khen ngợi, phải đủ thứ rồi. Bạn hôm nào làm thử đi. Kiên nhẫn!

Quên, tặng quà bạn vừa xong chưa, tặng bạn món quà, bạn tên là gì nhỉ?

Bạn Nguyên: Dạ tên Nguyên ạ.

(Một bạn giơ tay)

Rồi, em nói đi.

Một bạn: Dạ, cũng có người ngồi bên cạnh em, cũng có cho ý kiến nhưng mà không được nhận quà, có thể là do nhân quả.

(Mọi người cười lớn)

Trong Suốt: À được! Được, tặng luôn, tặng luôn. *(Cười)* Được! Chuẩn đấy! Học rất nhanh đúng không? Học quá nhanh luôn. Nên là con bạn sẽ thay đổi nhanh đấy. Rồi, cảm ơn em!

5.4. Kỹ luật từ bên ngoài và kỹ luật từ bên trong

Bạn Oanh: Dạ, em chào Thầy em tên là Oanh ạ. Em thấy những đứa trẻ ở Việt Nam nó sẽ gặp khó khăn là nó sẽ có sự mâu thuẫn giữa giáo dục gia đình với xã hội. Ví dụ như cháu

của em, nó mới tám tuổi thì nó được dạy là khi ra ngoài đường phải tuân thủ cái đèn giao thông. Nhưng mà nó thấy người lớn rất là không tuân thủ. Hoặc không được vứt rác nơi công cộng, nhưng mà người lớn vẫn vứt rác rất nhiều. Thì câu hỏi của em là: khi mà một đứa bé nó về nói có những mâu thuẫn như vậy ấy, thì ba mẹ sẽ nên giải quyết như thế nào? Giải thích như thế nào?

Trong Suốt: Bạn Oanh hỏi câu rất hay! Phổ biến luôn! Gia đình dạy một kiểu, cô giáo dạy một kiểu khác, sau này xã hội lại gì...? Lại kiểu khác nữa! **Đấy chính là lí do mà bạn phải dạy cho nó cái xương sống ngày hôm nay. Cái ngày hôm nay chính là xương sống.** Cái ngày hôm nay là cái đúng nhất trong các kiểu dạy, vì nó là luật muôn đời. Không phụ thuộc vào thời gian và không gian.

Ví dụ bạn sẽ nói với nó là thế này: “*Nếu con ra đường, con xem người ta, có người phạm luật, người không. Những người phạm luật, thì gieo nhân xấu hay tốt?*”. Nó bảo là xấu. “*Cái nhân xấu đấy thế nào cũng quá xấu.*” Hoặc: “*Con hãy nói cho mẹ biết một ví dụ là thế nào là quả xấu?*”. Nó sẽ nói là: “*Có thể là hôm nào đó sẽ bị ngã xe, hoặc bị xe đâm vào.*” Thế là xong rồi, thành công! Mình dùng những nguyên tắc to nhất, để dạy nó, thì những cái khác nằm ở dưới nguyên tắc này hết.

Đấy! Đấy là lí do bạn càng phải nắm cái ngày hôm nay để dạy con. Vì nó là nhân quả thôi! “*Đúng là có người vượt đèn giao thông thật, nhưng mà theo con, nhân quả có xảy ra với họ không? Đương nhiên là phải có chứ! Và con nghĩ xem là nhân quả gì? Nếu nhân là vượt đèn đỏ thì quả là gì?*”. Nó tự nói ngay ấy mà! Bị đâm xe, bị ngã xe, đủ thứ. Áp dụng vào mọi chuyện ngay.

Đúng chưa? Như vậy là mình có một nguyên tắc cao và xuyên suốt thì tất cả những nguyên tắc sai lầm khác hoặc kể cả sai lầm khoa học cho là đúng, đều được nhìn dưới con mắt đấy và đứa bé sẽ đi theo hướng đúng, nguyên tắc cao nhất đấy.

Nghĩa là cái mâu thuẫn được giải quyết, bằng một thứ mà vượt lên khỏi mâu thuẫn. Lúc nào cũng đúng mà! Cái lúc nào cũng đúng vượt khỏi mâu thuẫn. Đấy, dùng cái đấy để dạy con là xong. Càng tốt, càng ngấm hơn về nhân quả. Và đứa bé lớn lên, nó sẽ có nguyên tắc sống của nó, nhưng nếu nguyên tắc đấy dựa trên nhân quả, vô thường, bất toại nguyện thì nó không bao giờ sợ sai cả.

Ví dụ nó sẽ không đi ăn trộm. Bạn nó rủ ăn trộm, nó bảo: “*Không*”, “*Cả lớp mình ăn trộm sao cậu không ăn trộm?*”. “*Vì tớ hiểu nhân quả. Tớ biết là ăn trộm xong sẽ gặp quả gì.*” Còn ngày xưa có ai dạy nó là ăn trộm xong quả gì đâu! Nhất là đứa bé không được dạy, lớn lên nó bán tín bán nghi, có người ăn trộm không vào tù, người vào tù, suy ra nó bảo: “*Thôi thế chẳng sao! Nhờ may thì mình không vào tù.*” Không! Phải dạy nhân quả. Kể cả người ta không vào tù, thì quả là gì? Mà bạn hãy hỏi, đừng bắt nó tin. Hỏi cho nó nghĩ, nó sẽ nghĩ ra được. Nó sẽ ăn sâu vào tâm trí nó thôi! Đấy thì như vậy tất cả mọi mâu thuẫn đấy, bạn đang gặp, đứa bé đang gặp, giải quyết hết, bằng nguyên tắc nhân quả, vô thường, bất toại nguyện. Nó rất sáng tạo và sẽ nghĩ ra. Có hiểu ý không?

Rồi! Câu hỏi rất hay, hoan hô Oanh.

(Mọi người vỗ tay)

Rất đúng luôn, đúng xã hội kiểu đấy thật. Cô một kiểu, bố mẹ một kiểu rồi lại nhà trường, rồi xã hội mỗi người một kiểu. Nhưng kiểu nào thì kiểu, không thoát được khỏi nhân quả, không thoát được khỏi vô thường, bất toại nguyện. Cô giáo dạy trái, mình dạy

nó, nó thấy đúng ngay, nó thấy mình đúng ngay! Cứ cho là cô dạy sai đi, thì về mình hỏi nó, thì nó lại thấy là mình đúng, bởi vì đúng nguyên tắc của sự thật. Cô dạy là: “*Nếu các em cố gắng, kiêu gì cũng thành công!*”. Đúng không? Minh bảo là: “*Theo con có đúng thế không? Nếu đúng như vậy trái với cả vô thường, bất toại nguyện rồi.*” Đây, cách dạy là như vậy.

Con người có hai kiểu người, một kiểu người là kỷ luật từ bên ngoài, và một kiểu người là kỷ luật từ bên trong. Chúng ta có hai kiểu người. Thì những người mà thành đạt hay thành công thường là những người kỷ luật từ bên trong, còn những người không thành công hay thất bại, là những người kỷ luật từ bên ngoài.

Kỷ luật từ bên ngoài, hoàn cảnh nó mất một cái, mất đi tính kỷ luật ngay. Còn kỷ luật từ bên trong thì không quan trọng hoàn cảnh. Thì mình hãy dạy cho con mình thành một đứa bé có kỷ luật từ bên trong. Việt Nam gọi là tự giác ấy. Có kỷ luật từ bên trong, mà kỷ luật từ bên trong đến từ hiểu biết, trí tuệ, chứ không phải đến từ bắt ép được! Kỷ luật từ bên ngoài đến từ bắt ép. Cứ bắt nhiều, ép nhiều, nó sẽ trở thành một đứa bé có kỷ luật từ bên ngoài.

Đây, nhưng nếu mình dạy cho nó trí tuệ, trí tuệ, trí tuệ, dần dần nó thành một đứa bé **có kỷ luật từ bên trong**. Đây mới là đứa bé có thể hạnh phúc được. Còn các em có làm ở đây, đây kỷ luật bên ngoài nhưng có hạnh phúc đâu! Đúng không? Mình không hạnh phúc được vì kỷ luật bên ngoài mà. Hoàn cảnh đổi một cái, hoặc là không ai biết là mình phá luật ngay. Còn kỷ luật bên trong thì không.

Ví dụ như không bao giờ giết, sát sinh chẳng hạn. Có hai loại là bên trong, bên ngoài. Dạy đứa bé là: “*Đừng có giết kiến, nếu con giết kiến thì mẹ đánh con.*”, đây là kỷ luật bên ngoài. Hôm nào mẹ không đánh một cái thì sao? Giết ngay! “*Nếu con giết kiến, thì sẽ có người khác đến giết con, làm con đau như con kiến bị giết*” – đây là nhân quả.” Nó tự hiểu và nó không bao giờ giết nữa. Đây, kỷ luật bên trong đây! Mẹ chẳng đánh con đâu nhưng mà mẹ không đánh con, sẽ có người khác đến làm con đau như con đã làm chết con kiến. Có người làm con đau và giết con luôn! Ví dụ như thế. Tự nó lớn lên, tự chẳng muốn giết kiến làm gì. Đây là kỷ luật bên trong. Bên trong là do trí tuệ mới có. Còn bên ngoài là do hoàn cảnh ép làm. Bên ngoài một tí là mất ngay, bên trong sẽ còn mãi.

Cái ba nguyên tắc này, áp dụng vào mọi trường lớp đều được. Bạn có mở trường mẫu giáo, hay là bất kỳ cái gì thì nó vẫn là nguyên tắc căn bản, đều đưa vào được hết! Hay nó không lệch với bất kỳ nền giáo dục nào hết. Đây, nó hay ở chỗ đấy. Cái gì là sự thật, nó không lệch đi đâu hết, nó chả trái cái gì. Nên bạn đưa vào bất kỳ loại giáo dục nào cũng ra. Dạy ở nhà cũng được, giáo dục ở trường cũng được, mẫu giáo cũng được mà cho người lớn cũng được, trẻ con cũng được, đúng khắp nơi luôn.

Nhưng mà cái hay là gì? Khi bố mẹ dạy con điều đúng ấy, thì cái lòng tin vào bố mẹ sẽ tăng lên, cái đấy rất là quan trọng. Nếu bố mẹ dạy con những điều sai thì mất lòng tin dần dần. Nên khi mình dạy nó điều đúng, cái lòng tin của nó vào bố mẹ sẽ tăng lên. Nó áp dụng ở đâu cũng thấy những điều bố mẹ dạy, thì nó nghĩ là bố mẹ chuẩn. Còn bố mẹ dạy lúc áp dụng đúng, lúc áp dụng sai, nó mất lòng tin. **Nên khi bạn dạy điều đúng thì chính cái mối quan hệ giữa bố mẹ và con cái nó trở nên sâu sắc hơn**. Nó dựa trên sự thật, không dựa trên quyền lực. Đây, còn nếu không biết, cái mối quan hệ ấy dựa trên quyền lực. “*Bố mẹ bắt, thì tôi phải làm, tôi sợ bị phạt lắm.*” không phải là trí tuệ. Khi mà mình dạy theo cách này, thì mình sẽ thay đổi cả bản chất mối quan hệ luôn. Bản chất mối quan hệ bố mẹ con cái, trở thành là trí tuệ.

Như câu chuyện ban đầu, lúc mà bạn An Thủy trả lời mẹ ấy, mọi người còn nhớ không ạ? Mẹ làm mất cái thẻ 500.000 ấy, thì bản chất mối quan hệ ấy là trí tuệ hay là mẹ con?

Một số bạn: *Trí tuệ.*

Trong Suốt: Rõ ràng không có mẹ con nào! Chẳng cảm giác mẹ con. Cảm giác như là “bà nội” với mẹ đúng không? Bà ngoại với mẹ. Đấy! Mối quan hệ mẹ con nó chuyển hóa thành mối quan hệ trí tuệ. Ai đúng thì người đấy đáng được nghe. Chứ không phải là ai khỏe hơn, ai to hơn, ai có nhiều sức hơn thì người đấy được nghe. Còn nếu không cẩn thận ấy, bạn xây mối quan hệ ấy dựa trên sức mạnh, ai có quyền hơn, ai có sức khỏe hơn, thì được nghe.

Nhưng không, câu chuyện của An Thủy cực kỳ rõ ràng là: **“Ai đúng hơn, người ấy được nghe.”** Thì mối quan hệ thay đổi! Ai gần với cả sự thật hơn, gần với chân lý hơn, thì sẽ được lắng nghe và được làm theo. Nó cải thiện cả mối quan hệ luôn! Mà quan hệ bền vững nhất, quan hệ mà dựa trên sự thật bền vững nhất vì sự thật nó không bị phá vỡ. Còn sức mạnh có sự phá vỡ. Lúc nhỏ thì nó yếu hơn mình nó phải nghe mình, lúc lớn lên nó khỏe bằng mình, chả ai nghe ai. Lúc già rồi, mình yếu hơn nó, mình phải nghe nó.

Đấy, mối quan hệ dựa trên sức mạnh là thế đấy. Thì mình biến mối quan hệ giữa bố mẹ con cái từ quan hệ sức mạnh sang quan hệ trí tuệ. Cái đấy ai đúng hơn thì người đấy phải nghe. Mà vì là nghe thứ đúng nên kết quả là hạnh phúc, tốt. Còn nghe sức mạnh nhiều khi chả tốt, sai ảm ảm đúng không? Đấy, có một điều liên quan rất tốt, đấy là gì? Chuyển được mối quan hệ giữa bố mẹ con cái từ mối quan hệ sức mạnh sang mối quan hệ trí tuệ.

5.5 Dạy con theo đuổi cái đúng chứ không dạy con theo đuổi phần thưởng

Một bạn nam: *Dạ, em xin hỏi ý kiến Thầy một câu thì làm thế nào nuôi dưỡng tâm hồn thành thật của con trẻ ngay cả khi không có phần thưởng, không có sự lăm le, không có sự giám sát của người lớn ạ?*

Trong Suốt: Phần thưởng chỉ lúc đầu thôi. Phần thưởng không nên là động lực. Phần thưởng không bao giờ trở nên động lực. Vì như vậy người ta làm vì cái tôi của họ, chẳng vì đúng. Nếu mình biến phần thưởng thành động lực, thì đứa bé chỉ làm vì cái tôi mà thôi. *“Tôi được tôi mới làm, tôi không được, tôi không làm.”*

Nên phần thưởng chỉ có giá trị lúc ban đầu thôi. Phần thưởng lúc ban đầu tạo ra một nguồn cảm hứng và để khuyến khích nó làm điều đúng. Chứ còn cuối cùng ấy thì nó phải hành động dựa trên cái gì là sự thật, chân lý. Nó phải theo đuổi cái đúng chứ không phải theo đuổi phần thưởng. Nên mình phải dạy con theo đuổi cái đúng. Thế nên nãy mình nói là gì? Trong mối quan hệ thì trí tuệ đặt lên trên: **Dạy con theo đuổi cái đúng chứ không dạy con theo đuổi phần thưởng.**

Nếu dạy như vậy, dần dần, đầu tiên có thể phần thưởng thật, nhưng dần dần nó sẽ thấy là đúng thì làm. Và hãy yên tâm, cứ làm như thế nhiều đi, khi đứa bé nhận thức là điều này đúng rồi nó sẽ làm thôi, không cần phải vì phần thưởng gì hết. Lúc đầu phần thưởng rất tốt, rất quan trọng để nó hiểu là: *“À, cái này đúng, được khuyến khích.”* Còn cuối cùng thì tất cả mọi người đều phải làm cái đúng hết. Nên là câu hỏi của bạn Duy rất hay. Quá hay!

Một chút là đứa bé chỉ làm vì phần thưởng thôi. Ví dụ như này, nhà thầy đi, thăng cu Nadhi vừa xong ấy, nó được dạy một môn gọi là: *“Đòi cái là thôi luôn”*, nghe thầy bao giờ chưa ạ? Nahdi nó đòi cái gì là không được cái đấy luôn! Nếu nó làm một điều tốt, mà nó

đòi phần thưởng ấy, thì nó sẽ không được cái phần thưởng ấy luôn! Đây, nguyên tắc của thầy với cả Nadhi đây, “Đòi một cái là thôi luôn”.

Làm điều tốt, được quyền kể, nhưng không được quyền gì...? Đòi thưởng con cái này, đòi thưởng con cái kia. Vì chỉ cần mở miệng ra nói đòi một cái là? Ví dụ: “Ba ơi, năm phút”, thôi rồi! “Ba ơi con xin năm phút chơi ipad” đây, thôi luôn, mất luôn, mất năm phút luôn! Không đòi thì còn có thể có, đòi cái là mất. Cái kia dần dần mình cũng phải dạy nó, để nó làm theo cái đúng, chứ không phải làm để được phần thưởng. Con được quyền kể cho ba nghe thành tích, công trạng nhưng ba có một nguyên tắc là: “Đòi cái là ...thôi luôn!”.

Đây! Thì đây là cách mình dạy nó đây. Vì nếu không dần dần mình thưởng nó nhiều quá nó lại hiểu rằng làm là được thưởng thì hỏng. Và có nhiều hôm nó kể mình sẽ không thưởng. Có hôm, không phải hôm nào kể mình cũng thưởng, phần lớn là thưởng nhưng không phải lúc nào cũng thưởng. Nhưng bây giờ nó khôn rồi, trình độ cao hơn! Nó kể xong một lúc xong nó bảo là: “đòi một phút là thôi luôn!”. Nó kể đồng thành tích của nó: “Ba ơi, đòi cái là thôi luôn.” xong bỏ đi. Xong rồi có vẻ bỏ đi, thế là mình hiểu. Xem thái độ mà. Như là một lời nhắc đây! Lời nhắc là: “Ba ơi, đòi cái là thôi luôn.” Mình hiểu ý nó, nhắc khéo, nó không đòi đâu, “đòi cái thôi luôn” nhưng mà, con không đòi đâu nghĩa là gì? (Mọi người cười) Con không đòi thôi, chứ không phải con không muốn.

Đây, bây giờ kể hết thành tích ra xong rồi: “Ba ơi, đòi cái là...” (Mọi người cười) Nhưng đôi khi cậu cũng quên, cậu vẫn kiêu bị quá khích ấy, thích quá, đòi cái gì đấy, thế là mất luôn, bị mất phần thưởng. (Mọi người cười) Đây, dần dần nó sẽ quen. Đây là cách dạy!

Đòi cái là thôi luôn, đây, nếu mà hay thưởng thì chuyển sang phương án đây. Vẫn thưởng, nhưng mà không cần phải để nó đòi, tự giác thưởng nó. Và đôi lúc không thưởng, làm điều tốt là đương nhiên thôi! Đứa bé sẽ nhận thức là gì? Làm việc tốt mà đòi phần thưởng là sai. Thì cái nguyên tắc đây nó áp dụng rồi, nó hiểu làm việc tốt xong mà đòi phần thưởng là sai, không nên. Theo nhân quả thôi, con làm việc tốt thì ba mới thưởng, nhân quả! Không nhất thiết phải đi đòi.

6. BA LOẠI NGƯỜI

Ngọc Hoa: Em xin nói gọi là lý thuyết đi ạ. Nhưng mà, theo em mỗi con người, ở một giai đoạn nào đó trong cuộc đời hay trong kiếp người ấy thì cái trí tuệ, trí khôn của mình có một phần hạn hẹp. Nghĩa là cho dù mình thích cái điều này, nhưng ở một thời điểm nào đó, bằng cách nào đó, có thể mình không kiểm soát được cảm xúc của mình và mình cũng sẽ làm sai. Thì Thầy có thể có lời khuyên gì? Hướng dẫn phương pháp thực hành, để cho mình được bình tâm.

Ví dụ như là mình không sáng suốt và mình làm sai thì làm cách nào bình tâm lại? Hoặc là hằng ngày ấy, để cho mình có thể nhẹ lòng mình. Ví dụ một trong những thứ mà em thường hay làm cho mình ấy là bỏ ra 10 phút một ngày không làm gì hết, để mà giống như là dọn mình, không có xô bồ không có bon chen với những cái việc xấu hàng ngày.

Trong Suốt: Rất tốt! Rất tốt!

Ngọc Hoa: Cũng điều đó, em cũng làm với con mình luôn. Nhưng mà ngoài cái đó ra, thì ví dụ như mình có rơi vào một cái tình huống nào đó, khúc mắc với người mới nào đó

Nuôi dạy con theo tinh thần Phật Pháp để có một đứa trẻ trí tuệ - Phần 2

trong đời, mình có một cái xung đột nhất định. Cho dù mình hiểu hết được điều này, có rất nhiều lúc mình không thể kiềm chế được cảm xúc của mình. Thì việc gì mình nên làm?

Trong Suốt: Hoa mấy cháu rồi?

Ngọc Hoa: *Em mới có một ạ. Cháu một tháng ạ. (Cười)*

Trong Suốt: Một tháng ấy hả? Làm sao em dạy cho nó 10 phút một ngày để nó tĩnh tâm được?

Ngọc Hoa: *À, giống như hai mẹ con chơi với nhau không có nói, cho nó làm mọi thứ.*

Trong Suốt: À, được, được. Rất tốt! Trẻ con học bắt chước.

Ngọc Hoa: *Mình cũng điên điên khùng khùng một chút, cho nó điên giống mình (cười).*

Trong Suốt: Cũng được. (Cười)

Bạn Hoa hỏi một câu hỏi rất hay đấy là: “Khi cảm xúc mình lên ấy, mình biết hết mọi thứ rồi, nhưng mà khi cảm xúc mình lên, gặp một tình huống mới, là mình quên hết.”

Ngọc Hoa: *Dạ, bởi vì em nghĩ có hai loại người: một loại người theo lý trí, một loại người theo cảm xúc. Nhưng mà khi ở bất kỳ thái cực nào mình nên giữ nó ở mức cân bằng. Với người có quá nhiều cảm xúc thì họ cần lý trí để cân bằng lại, có người có quá nhiều lý trí thì họ cần cảm xúc để đời nó vui hơn. Nhưng mà đâu là cái thực hành để mình có cái sự cân bằng ấy trong cuộc đời của mình?*

Trong Suốt: Đúng rồi. Rất tốt. Cảm xúc mạnh nhất của bạn là cảm xúc gì?

Ngọc Hoa: *Dạ, em nghĩ em là người theo cảm xúc. Nhưng mà nhiều khi em giống như là em vui thì em rất là vui, buồn thì em rất là buồn, nóng giận thì rất là nóng giận.*

Trong Suốt: À, rồi. Rất tốt.

Ngọc Hoa: *Cho nên nhiều khi gặp cái tình huống nào đó, mình thấy mình vui quá mình không để ý mấy người đang buồn. Hoặc là mình nóng giận mấy cái người đó hành xử dở quá thế là không kiềm chế được. Như bản thân em thì em bỏ ra chỗ khác thôi. Hoặc là mỗi ngày dành mười phút để không làm gì hết, để gọi sống với hiện tại đó.*

Nhưng mà em vẫn muốn biết thêm có phương pháp nào, thực hành nào khác không?

Trong Suốt: Rồi. Rất tốt, rất tốt. Khi mình có cái tính mình hay nóng, nóng giận, liệu mình có muốn thay đổi hay không? Có! Đúng không?

Ngọc Hoa: *Em hiểu cái chữ vô thường đó, và em hiểu là mọi thứ nó luôn bất biến, mình cũng phải luôn thay đổi bản thân mình. Khi mình gặp điều gì đó mình dặn mình là mình phải như vậy. Nhưng mà như anh nói, cái trí khôn và trí tuệ trong một kiếp người hay trong một cái tình huống...*

Trong Suốt: Mình lấy ví dụ nóng giận đi. Ví dụ cảm xúc nóng giận, khi cảm xúc ấy lên rồi thì bao nhiêu nhân quả, vô thường, bất toại nguyện là quên sạch. Đúng không ạ?

Ngọc Hoa: *Dạ, dạ đúng rồi ạ! (Cười)*

Trong Suốt: Miêu tả đúng bạn không? Thì nhà Phật nói có ba cách khác nhau, dành cho ba loại người khác nhau. Cách thứ nhất người ta gọi là “tránh”, như bạn là “tránh”, bỏ đi đúng không? Giận quá bỏ đi luôn! Đây gọi là “tránh”. Đúng không?

Ngọc Hoa: *Không thôi là sợ phát sinh thêm chuyện khác, nên bỏ đi.*

Trong Suốt: Đúng rồi, giận quá nên tránh, đây là tránh! Giống như là như thế này này, mình đang ngồi đây, tự nhiên có một con rắn bỗng nhiên rơi từ trên sàn rơi xuống xoẹt, bộp một cái. Thế là có ba cách phản ứng. Cách thứ nhất: bỏ chạy luôn. Ở đây có bao nhiêu người chạy luôn? Thấy con rắn chạy luôn? Bộp một phát! “Eee..., kinh quá! Chạy!”. Bao nhiêu người chạy luôn, giờ tay ạ? Chạy luôn?

(Một số bạn giơ tay)

Rồi. Được... Người thứ hai, loại người thứ hai là gì? Tìm hiểu thêm xem là rắn thật hay không, hay chỉ là một cái dây màu hoa hoa thôi. Đúng chưa? Nếu là rắn thật thì tôi chạy, mà rắn giả thì sao? Ngồi yên thôi! Bao nhiêu người chọn phương án đây ạ? Tìm hiểu xem thật hay không thật? Thật thì chạy, giả thì ngồi yên.

(Một số bạn giơ tay)

Rồi, đây là cách thứ hai. Cách thứ ba mới ghê. Cũng tìm hiểu. Cũng tìm hiểu xem là thật không. Đúng chưa? Trong khoảng bao lâu? Rắn thật, cũng không chạy. **Tôi xem là làm cái gì tốt nhất bây giờ?** Ví dụ: Rắn chết rồi, thì làm thuốc. Đúng chưa? Rắn cảnh đúng không? Rắn kiểu rắn pet ấy, nuôi pet ấy, thì đem trả cho chủ nhân của nó. **Tức là tôi không có một cái gì gọi là ngại ngùng cả mà tôi sẽ chuyển nó thành cái tốt.** Con rắn có thể là xấu nhưng mà nếu có cơ hội thì tôi chuyển xấu thành tốt. Có ai chọn cách đây không? Khó hơn nhiều.

Con rắn có thể xấu, có thể tốt nhưng nếu có cơ hội tôi chuyển nó thành tốt. Ví dụ: “A! Rắn chết rồi, thôi, ngâm thuốc!”, “Rắn có chủ hẳn hoi, đeo cả vòng lục lạc xung quanh.” Đây là rắn do Maria de Hạnh Nguyên nuôi chẳng hạn! Thì mang đến Maria de Hạnh Nguyên trả, đây là rắn không có độc gì hết, do Maria de Hạnh Nguyên nuôi.

(Hạnh Nguyên chạy vào)

Maria de Hạnh Nguyên: *Sao ạ?*

Trong Suốt: Không, không có gì hết, đang nói ví dụ, ví dụ *(cười)*.

Bao nhiêu người chọn phương án đây không? Tôi sẽ đến gần, xem có biến nó thành việc tốt được không, nếu làm được tôi sẽ làm. Bao nhiêu người ạ? Một... Quay qua nhìn mặt xem nào? *(Nói người đang giơ tay)* Huệ Phong, rồi!

Còn những người không giơ tay thì làm gì? Những người không giơ tay tí nào thì làm gì? Sợ quá tê liệt luôn, không làm gì được luôn! Rồi. Phương án thứ tư đi ạ, phương án: “Tôi đã bị tê liệt rồi, thầy đừng hỏi gì nữa.” *(Mọi người cười)* Đây, có bốn phương án, đúng không?

Thế thì cách thứ nhất bạn đang dùng là tránh né, giận đến thì né. Cách thứ hai bạn có thể làm hoặc không, là gì? Là hiểu trong cơn giận, mình phần nào đúng, phần nào sai?

Ngọc Hoa: *Em chọn xong em quyết định.*

Trong Suốt: À đây, thì có thể làm hoặc là không mà. Bạn né xong bạn đừng có bỏ đi vội. Bạn chạy ra ngoài hít thở mười hơi đã. Xong trong mười hơi đấy, bạn vạch xem, xem là trong cơn giận của mình phần đúng là cái gì, phần sai là cái gì? Nếu phần sai thì bỏ đi, phần đúng quay lại giận tiếp.

Đấy! Con giận không phải là sai. **Con giận đôi khi có sức mạnh rất to lớn. Nó làm người khác thay đổi nhanh chóng.** Giống như là vợ chồng ấy, nói mấy câu nhẹ không nghe, mắng phát là gì? Làm luôn! Thầy trò, thầy cô cũng thế thôi, thầy cô mắng học trò, học trò sửa luôn. Nên cơn giận không phải lúc nào cũng xấu, nó có phần tốt và phần xấu. Cái phần mà giận cho bỏ tức hả giận thì là xấu. Phần mà giận để thay đổi được người khác là tốt.

Thì bạn có thể chạy ra ngoài mười phút, hay năm phút, sửa hết phần sai rồi quay lại làm phần đúng. Đấy, đấy là cách. Còn bạn cứ dè dề, nén nén thì ngày nào đó sẽ bùng ra. Vì dè nén nhiều lần nó sẽ bùng ra, nổ tung ra. Thế nên là thầy khuyên tất cả mọi người chọn cách thứ hai. **Trong cơn giận thì có phần xấu và phần tốt. Mình dùng trí tuệ giải quyết phần xấu. Xong rồi, cái phần tốt mình sử dụng nó.** Đấy, lúc đấy là lúc quay lại xem con rắn ở đâu đấy, con rắn đấy của ai rồi ngâm rượu được không đấy. Hay là chạy đấy. Thì đấy là cách.

Thế thì với quan điểm như vậy nhà Phật gọi là cách “chuyển hóa”. Cách thứ nhất là tránh né. Tránh luôn, cứ giận là tránh. Nhưng cứ giận là tránh có một cái dở là cứ dè dề thì giận hơn. Đấy là cách chuyển hóa cơn giận, bằng cách là khi mà bình tĩnh lại rồi, mình phân tích suy ngẫm và biết cách sử dụng nó. Thì bạn nên nghe thêm các buổi Trà Đàm, trong đấy có một buổi Trà Đàm là: **“Sân hận là một bông hoa đẹp”**. Trong 35 buổi, có một buổi là “Sân hận là một bông hoa đẹp”, thầy nói kỹ hơn trong đấy về cách chuyển hóa cơn giận.

Đấy. Các bạn phải dùng nhiều cách. Dè nén cũng được nếu mà to quá, nhưng cuối cùng phải là chuyển hóa nó, ích lợi cho mình và người khác. Khi mình sửa được phần sai - ích cho mình, khi mình dùng phần đúng để thay đổi người khác, ích cho người khác. Như vậy cơn giận vừa ích cho mình, vừa ích cho người khác, bông hoa đẹp không? Đấy, **“sân hận là bông hoa đẹp” nghĩa là gì?** Con giận đấy, khi nó xảy ra thì mình nhìn ra cái sai mình sửa, ích cho mình. Sau đó cái phần nó đúng ấy mình áp dụng cơn giận, sức mạnh của cơn giận để sửa được người khác. Như vậy là cơn giận nó vừa lợi cho mình vừa lợi cho người, đấy là lý do mà thầy gọi nó là **“bông hoa đẹp”**. Khi biết cách thì cơn giận vừa lợi mình, vừa lợi người. Khi không biết cách nó hại mình, hại người. Vì thế **các bạn hãy tập cách “chuyển hóa cơn giận” để lợi mình lợi người.**

Dần dần ấy, cái người cảm xúc nhiều ấy, cũng sẽ trở thành người tập nhiều. Đấy, cái hay của người cảm xúc là thế. Khi cảm xúc nhiều, người ta một ngày giận một lần, còn tôi thực hành tận 20 lần, được lợi 20 lần còn gì nữa! Tôi thực hành hơn 20 lần người khác, thì chuyển hóa nhiều hơn. Bạn tập cách đấy một thời gian thì bạn sẽ trở thành người biết cách giận. Đấy, không phải bị cơn giận khống chế mà biết cách giận.

Người ta có thể nể bạn, tin bạn nhờ bạn giận. Nhờ bạn giận mà người ta tin và nể mình. Chứ không phải giận là người ta xa lánh và ghét mình. Và một ngày mà tập 20 lần thì hơn hẳn các bạn khác rồi! Đúng không ạ? Yên tâm sẽ hơn các bạn khác tập có một lần

một ngày, thậm chí có bạn mười ngày mới tập một lần. Còn bạn ngày nào cũng tập 20, 30 lần, chắc chắn sẽ thành cao thủ. Bạn tên là Hoa đúng không?

Ngọc Hoa: Dạ.

Trong Suốt: Đây! Sân hận là...?

Mọi người: *Bông hoa đẹp!*

Trong Suốt: Bông hoa đẹp. Là bông hoa luôn!

Ngọc Hoa: Dạ, nhờ anh nói lại ạ?

Trong Suốt: “Sân hận là một bông hoa đẹp”.

Ngọc Hoa: *Sân hận?*

Trong Suốt: “Là một bông hoa đẹp”. Bạn sẽ thành bông hoa đẹp. Nếu bạn thực hành, nếu bạn “chuyên hóa” cơn giận để lợi mình lợi người ấy, thì chắc chắn bạn sẽ được bạn bè gọi là đẹp, “Hoa đẹp” đấy! Thế thôi, cách là như vậy.

Ngọc Hoa: *Thế thì em sẽ thấy ai cũng đẹp hết thấy!*

Trong Suốt: Tốt, tốt. Ai cũng đẹp rồi, chỉ có là người ta có nhận ra hay không thôi. Mình rất đẹp trai nhưng không lộ ra ngoài. (*Mọi người cười*) Thế thôi! Thầy đấy, đẹp trai nhưng không lộ ra ngoài, thế mới đau chứ! (*Cười*) Ai cũng đẹp hết mà! Mình đẹp trai lắm nhưng... hơi tiếc là gì? Không lộ ra ngoài.

Ngọc Hoa: *Nhưng mà cái câu hỏi chính của em đó là có những cái cách thực hành gì để mình nhớ cái lúc...*

Trong Suốt: Bạn phải thực hành “**Sáu bước vô thường**”, như Huy lúc nãy ấy. “Sáu bước vô thường”. Một, hai, ba, bốn, năm, sáu, rất rõ ràng luôn. Nó rất là chi tiết và nó đúng như là toán. Thực hành sáu bước đấy thì bạn sẽ giải quyết được vấn đề. Nếu bạn muốn quan tâm thực hành thì bạn phải thi vào nhóm. Và bạn nào ở Đà Nẵng nhỉ? Đầu mỗi?

Vũ My: *Dạ, chị Hương ạ.*

Trong Suốt: Vũ Hương đâu ạ? Vũ Hương! Ai ở Đà Nẵng cũng được.

Thảo, Vũ Thảo. Đây, bạn này là đầu mỗi đây. Vũ Thảo đã đi vào con đường tập và hàng phục cả chồng luôn, chồng cũng hàng phục được luôn. Chồng đâu rồi, đây chồng đứng lên cho các bạn xem. Đây! Đẹp trai không? (*Mọi người vỗ tay*) Vũ Thảo là cô gái cũng rất nhiều “bông hoa xấu”, đầu tiên bông hoa xấu. Nhưng do chuyên hóa dần dần đã thành...?

Mọi người: *Hoa đẹp.*

Trong Suốt: Hoa đẹp. Bây giờ bạn ấy đã kéo được cả chồng của “bông hoa đẹp” lẫn hai đứa con của “bông hoa đẹp” vào con đường. Đây! Mà hoa đẹp thật đấy! Xinh hẳn lên nhỉ. Đẹp hẳn lên luôn.

7. TÌNH THƯƠNG VÀ LÝ TRÍ

Trong Suốt: Rồi. Còn bạn nào hỏi gì hem? (Mọi người cười) Tặng, à quên, tặng Ngọc Hoa một phần quà.

(Một anh giơ tay)

Mời anh.

Bạn Hùng: (Giáo viên thể thao bóng rổ, bóng chuyền) Khi em đi dạy thì tại vì bọn em phải có nguyên tắc rõ ràng. Ví dụ như trong lúc học, các bạn học tốt thì các bạn được điểm 10, trung bình thì phải là điểm 5 hoặc là không tốt thì bị điểm kém. Mặc dù em đã nói với sinh viên nhiều cái là: “Khi thầy đứng trong lớp thì thầy chỉ là thầy của em ở những cái nội dung mà thầy giỏi chứ còn thầy vẫn còn phải học ở các em ở những cái khác.”

Có chuyện này mà nếu em làm thì em cảm thấy là nó không công bằng. Còn nếu không phạm luật như thế thì bạn ấy mất một cơ hội. Trong cuộc sống thì cơ hội cũng không nhiều. Các bạn ấy nhiều lúc có khả năng dùng sự cố gắng của mình nhưng mà không đạt được. Và có những cái khuyến khích cho các bạn và có những bạn có bản lĩnh - bạn ấy có sự cố gắng cho nên đã phần đạt kết quả tốt. Thì đến khi cuối kỳ, nhiều khi các bạn ấy xin điểm, xin điểm là chuyện bình thường ạ.

Trong Suốt: Em nói hơi nhỏ thầy không nghe rõ.

Bạn Hùng: Là các bạn xin điểm ạ.

Trong Suốt: Xin điểm. A! Xin điểm. Máu chột là xin điểm.

Bạn Hùng: Thì à...

Trong Suốt: Cho hay không?

Bạn Hùng: Vâng. Nếu mà nhiều lúc thì cũng vẫn phải làm. Và khi làm thì mình cảm thấy khuyên răn các bạn ấy để các bạn ấy thay đổi mà không biết có thay đổi không. Nhưng mà khi về thì mình cảm thấy người mình rất là bức bối tại vì vi phạm. Tại vì nếu không làm thì bạn ấy phải mất một năm sau bạn ấy mới ra trường được. Thì đấy, cái nguyên tắc chung của trường nó là như thế.

Trong Suốt: Đấy là giữa “tình thương và lý trí” đúng không?

Bạn Hùng: Em xin phép Thầy cho em nói tí ạ. Đây là vì... đây là buổi tọa đàm nói về “nuôi dạy con”.

Trong Suốt: Không sao, rất tốt!

Bạn Hùng: Thì em xem các em như là con cho nên là em làm chuyện đấy em về cảm thấy rất là bức bối.

Trong Suốt: Bạn Hùng nói thế này, bạn ấy là giáo viên thể thao. Cuối học kỳ thì người kém, điểm kém muốn có điểm tốt. Bây giờ nếu người ta đến xin điểm, nếu mà mình không cho thì người ta sẽ ở lại một năm, hại đời, khổ thân đời người ta ra. Mà nếu mà mình cho thì mình thấy không công bằng, với các bạn khác, đúng không ạ? Vậy làm thế nào bây giờ?

Bạn Hùng: Dạ.

Trong Suốt: Rồi, chuẩn rồi. Câu hỏi bạn Hùng là gì: “Tôi có một mâu thuẫn giữa tình thương và sự công bằng”, hay công bằng và lý trí đây! Tình thương và lý trí. Nếu làm theo lý trí thì người ta khổ, nhưng mà nếu làm theo tình thương thì lại mất công bằng. Làm thế nào bây giờ?

Giống hệt như mình có mấy đứa con ấy, không phải lúc nào mình cũng lý trí với nó hết. Ngược lại nếu mà mình thương nó quá, thì sao ạ? Nó hư mất! Tình thương làm hư con. Thương nó quá ấy, là hư. Đây, câu chuyện của bạn ấy là như vậy. Bây giờ mình phải xem xét như thế này này: Thứ nhất là động cơ của mình khi làm là gì? Khi làm cái gì mình phải xem động cơ. Động cơ của bạn có phải nó đến từ tình thương thật sự hay không? Đây, và nó có đến từ trí tuệ hay không? Cái động cơ của mình có tình thương và trí tuệ thì hãy làm, nếu thiếu cái đấy thì đừng có làm.

Trong trường hợp này người ta đến xin điểm người ta có cho bạn cái gì không?

Bạn Hùng: *Thực ra thì em không. Mặc dù em cảm thấy rất là bực bội bạn đấy vì đã nhắc nhở. Nhưng mà nếu nghĩ sâu xa ra thì trong cái đời sống sinh viên nó rất là phức tạp. Em nghĩ thế. Đôi lúc khi chúng ta thiếu một cái gì đó, thì bạn thấy thiếu một cái gì đó, đôi lúc bạn có thể sa ngã*

Trong Suốt: Bạn làm để cứu người ta đúng không?

Bạn Hùng: *Không, em cảm thấy là nếu mà em không làm thì em cảm thấy là thương cho người ta. Tuy nhiên em đã giải thích rõ ràng nhưng mà em không hiểu như thế là đúng hay sai nên cũng mong Thầy trả lời giúp em ạ.*

Trong Suốt: Rồi, đầu tiên phải kiểm tra động cơ của mình. Động cơ của mình có phần nào ích kỷ hay không? Hay là hoàn toàn vị tha? Nếu bạn có phần ích kỷ thì đừng có làm. Ví dụ là người ta cho bạn tiền bạc, thì đừng làm. Vì như thế rất là xấu. Người ta cho bạn cái này cái kia để bạn giúp người ta, đừng nhận. Nếu mình thương ấy, hãy thương một cách thực sự là trong sáng, mình không thương vì một cái ích kỷ nào hết. Nên đầu tiên mình phải loại hết phần ích kỷ ra. Mình kiểm tra động cơ mình, có làm vì danh tiếng, vì quyền lợi, vì quyền lực hay vì bất kỳ cái gì không đã.

Bạn Hùng: *Dạ đây là làm hoàn toàn là không phải quyền lợi.*

Trong Suốt: Rồi. Nên là thầy nói chung là thế vì cái nghề giáo viên rất là cá mồi (cười). Giáo viên mà, sinh sát người ta trong tay, xong rồi người ta đem cho mình cái này cái kia. Nên là nguyên tắc đầu tiên là không ra quyết định vị kỷ. Quà đem trả hết! Tiền bạc tất cả các loại quà, một quả xoài cũng trả hết. Mình cũng không làm vì một quả xoài, ví dụ thế.

Thế bây giờ sau khi bỏ hết tất cả cái phần đấy ra rồi thì chỉ còn thương hay không thương đúng không? Nếu bạn làm hành động mà tốt cho đời người ta lên nhưng bạn lại sai lầm về mặt cho điểm thì đây là quyết định của cá nhân bạn.

Bạn phải hiểu là thế này này “Tôi sẽ làm nó và tôi sẽ nhận lại cái quả của cái việc cho đi.”, là tôi hy sinh luôn đấy! Tôi chọn cách hy sinh cho người khác. Tôi chọn cách hy sinh chính mình vì không thể nào tự nhiên mà cho đi người ta mà là nhân tốt được. Nhân xấu cái chắc rồi. Tôi đảm bảo với bạn 100% là nhân xấu. Nhân mà người ta không xứng đáng, mình cho người ta hai điếm, nhân xấu. Nhưng bạn có thể nghĩ thế này, tôi sẽ chấp nhận cái việc đấy, sau này có thể do tôi cho đi người khác nên con tôi bị ai đấy cướp điếm, đánh sai điếm. Tôi có thể bị đối xử bất công, vì tôi bất công với người khác. Khi bạn cho người ta hai điếm, có phải bạn bất công với những người còn lại không? Thì tôi sẽ chịu quả của việc là bị người khác bất công trở lại.

Sau khi bạn chấp nhận tất cả điều đấy, nghĩ thật kỹ. Bạn vẫn làm thì đó là động cơ của bạn có cả trí tuệ ở trong đấy. Bạn có trí tuệ về nhân quả ở trong đấy. Bạn hiểu rằng là tôi đã gieo cái nhân này, là nhân xấu, ở chỗ này, thì quả xấu kiểu gì nó cũng đến, thế mà tôi vẫn làm – đấy là động cơ gọi là trí tuệ và vị tha, đấy là thực sự bạn hy sinh vì người khác.

Bạn Hùng: *Dạ em cảm ơn Thầy.*

Trong Suốt: Đấy. Còn nếu không hiểu điều đấy mà vẫn làm, bạn chưa có trí tuệ, bạn còn là vị tha mà không có trí tuệ thì là không tốt. Còn tệ nữa là bạn lấy cái gì của người ta để cho người ta thì thôi còn tệ nữa! Hoàn toàn vị kỷ luôn, cực kì xấu.

Trong trường hợp mà bạn vị tha mà có trí tuệ thì bạn vẫn phải chịu quả của việc đấy. Chứ không phải là cứ gieo nhân cứu người là không gặp quả. Bạn sẽ được nhân gì, quả gì? Nhân của bạn là vì cứu người mà tôi làm một điều không công bằng. Quả của bạn là gì? Sau này sẽ có người giúp bạn. Cái nhân tốt, cứu người đúng không? Sau này sẽ có người cứu giúp bạn. Nhân xấu là bất công, sau này sẽ có người bất công với bạn. Nhân quả hết sức là công bằng. Ý thức đúng rồi bạn vẫn thấy đáng làm thì làm. Còn ý thức xong rồi bạn thấy không đáng làm thì thôi.

Đấy. Và bạn phải nhớ là cái bạn đang làm ở đây thiệt hại cho chính mình, và cho những người không công bằng khác nữa. Bạn có chấp nhận nổi cái quả của việc đấy không? Nếu chấp nhận được, vẫn xứng đáng, cái người này nếu không giúp, người ta sa ngã, họ sẽ đi làm gái mại dâm chẳng hạn. Tôi sẽ làm điều đấy để cứu một con người, tôi sẵn sàng chịu thiệt. Và, tôi sẽ đi vào con đường tu hành đúng đắn. Bởi vì để cái quả, cái nhân như vậy rồi ấy, muốn nó bớt ra quả xấu thì tôi cần phải có nhiều trí tuệ hơn nữa, nhiều hiểu biết trí tuệ hơn nữa.

Nghĩa là gì, tôi sẽ làm điều đấy song song với việc là tôi đi vào con đường tu hành để phần nào giải quyết bớt cái nghiệp xấu tôi gây ra. Đồng thời là tôi biết giúp người khác có trí tuệ hơn cả cái đấy, hơn cả cho điếm. Thế thì bạn bắt đầu tu hành là vừa rồi đấy. Vì nếu bạn không tu hành thì mỗi lần cho điếm như thế, bạn sẽ tích một nghiệp xấu nào đấy. Đúng không? Riêng tu hành bạn hiểu về nhân quả hơn, hành động của bạn hoàn toàn mang tính chấp nhận là: “À, quả xấu đổ vào đầu tôi, đầu con cái tôi, mà tôi vẫn làm.” Khác với việc là bạn làm mà không hiểu quả đi đâu hết.

Như vậy nếu bạn không làm, cũng được. Bạn không làm thì bạn phải có hiểu tại sao bạn không làm. Bạn thấy là không đáng. Không đáng gây ra cái nhân xấu như vậy để giúp một người. Hoặc là có làm, bạn hiểu là gì: “Tôi sẽ làm, chịu tất cả các quả xấu của nhân này, để giúp một người đấy.”

Và những cái này là từng trường hợp một mà bạn cân nhắc. Chứ không phải trường hợp nào cũng như trường hợp nào. Có những người mình không cộng điếm cho họ, đời họ

cơ bản vẫn ổn, thôi, cộng làm gì. Có người mình không cộng cho họ phát, họ thành gái mại dâm ngay, phải cộng thôi! Mình phải nhận cái quả của việc đồng ý cộng, song song phải tu hành mới làm được. Bạn tu hành đi là vừa. Đấy. Chứ gieo nhân đấy nếu không cẩn thận là cũng hại mình và tương lai của con mình. Bạn hiểu không?

Bạn Hùng: Dạ, cảm ơn Thầy ạ.

Trong Suốt: Cuộc sống là như vậy đấy. Cuộc sống rất nhiều điều mâu thuẫn như vậy, giữa lý trí và tình cảm, trong trường hợp này là tình thương, mâu thuẫn giữa lý trí và tình thương. Làm theo lý trí thì hại người ta khổ, làm theo tình thương thì trở thành là trái nguyên tắc. Mà như vậy cái mình nói là kỷ luật tự thân đấy. Tự mình phải tìm ra nguyên tắc của riêng mình, chứ không ai dạy mình được nữa. Đúng chưa? Sau này chả ai viết trong sách là phải làm hay không làm cả. Mình phải tìm ra nguyên tắc. Và tốt nhất là những nguyên tắc của Phật Pháp. Ví dụ trong trường hợp này là gì? Mình sẵn sàng cứu người, mình sẽ nhận quả xấu vào mình. Đấy là nguyên tắc. Hoặc đôi khi mình thấy là không đáng để làm như vậy. Thôi!

Hay nói cho cùng là nhân quả, hiểu nhân quả. Nếu bạn hiểu nhân quả là tốt lắm rồi, hiểu thêm vô thường thì tốt nữa. Nghĩa là khi mình cho người ta điếm, mình cũng hiểu là vô thường. Có khi cũng chả giúp được. Có gì đâu, vẫn sai, xấu như thường! Hiểu vô thường thì mình không bám chấp vào hành động nữa. Giúp người ta nhưng mà mình không bám chấp là kết quả nó phải ra cái tốt. Thì còn tốt nữa! Nếu bạn hiểu thêm vô thường nữa thì tốt nữa!

Nhân quả của tôi sẽ phải chịu và họ phải chịu, không phải chỉ bạn chịu đâu mà họ cũng phải chịu. Nhưng vô thường, kể cả có giúp xong cũng chưa chắc đã được nên tôi không bám chấp vào hành động ấy. Được thì được, không được thì thôi! Giúp thì vẫn giúp mà không bị bó buộc vào kết quả là phải giúp được. Không đau khổ khi mà không giúp được.

Bất toại nguyện. Đòi kiêu gì cũng là bất toại nguyện, không chỗ này thì chỗ khác. Cái việc này cũng thế thôi, sẽ có những bất toại nguyện, không lúc này thì lúc khác.

Khi bạn hiểu tất cả ba điều đấy rồi, bạn vẫn quyết định làm, thì làm đấy là làm có trí tuệ. Với trình độ của bạn bây giờ thì là như vậy. Tất nhiên là trong nhà Phật còn có những trình độ cao hơn. Và khi bạn có trình độ cao hơn thì hành động của bạn còn chính xác hơn nữa.

Ví dụ nếu bạn đi theo học Phật, bạn quyết định là giúp đỡ mọi người bằng cách là giúp họ giác ngộ thì bạn sẽ không chỉ giúp họ bằng cách là cho điếm. Bạn sẽ đến giúp họ, khuyên họ học Phật Pháp. Bằng cái duyên là tôi cho họ hai điếm, tôi có mối duyên lành với họ. Bằng cái duyên này tôi quyết tâm cứu họ để họ đến với Phật Pháp và tu hành giác ngộ. Nếu đời này tôi chưa làm được, tôi thề rằng đời sau, đời sau, sau sau sau nữa tôi sẽ lăn lộn cùng họ để làm điều đấy. Tôi giúp họ đến cùng, đến giác ngộ thì thôi. Nếu bạn làm được điều đấy thì còn tốt nữa. Nếu mà trình độ của bạn thay đổi thì bạn có thể đi những bước xa như vậy.

Rồi, như vậy là chúng ta đã có hai buổi Trà đàm ở Đà Nẵng, tất cả các vấn đề cơ bản nuôi dạy con đã được đưa ra rồi. Chúc các bạn về thực hành được phần nào đấy và đặc biệt mình muốn dạy con mình phải dạy được chính mình. Mình cũng hãy thay đổi mình theo những nguyên tắc căn bản của nhà Phật, thì chắc chắn là bạn sẽ trí tuệ hơn. Và kiêu gì con bạn cũng sẽ trí tuệ hơn bây giờ. Mọi người đồng ý không ạ?

8. Chủ đề lần sau: LÀM THẾ NÀO ĐỂ GIÚP BỐ MẸ HẠNH PHÚC

Bác Nhông: *(nói giọng miền Trung) Dạ, kính thưa Thầy, con cũng thưa với Thầy là con có con cũng đã lớn rồi, không còn nhỏ nữa. Mà nó không phải hoang hay là chi, nhưng công việc làm nó cũng không có lo, nó cứ làm những việc mà mình không vừa ý mình. Nói nó không nghe, làm cách răng để cho con cái nó nghe, nhờ Thầy chỉ giúp giùm. Con của con lớn tuổi rồi*

Trong Suốt: Con của chị lớn tuổi rồi mà vẫn làm những việc không vừa ý chị. Nói nó không nghe, đúng không? À, thế à? Cách đơn giản nhất, dễ nhất là... chị tu đi. Tu hành! *(Mọi người cười)* Mình dạy nó bao nhiêu năm nó không nghe bây giờ sao bảo nó nghe! Đúng không ạ? Nó bao nhiêu tuổi rồi?

Bác Nhông: *66 tuổi rồi.*

Trong Suốt: Ôi! Mình dạy nó 66 năm... Con chị 66 tuổi à? Con chị bao nhiêu?

Bạn Vũ Hiền: *Bác Nhông thì 66 tuổi, con thì 40.*

Trong Suốt: Thôi, 40 năm không nghe thì... 40 tuổi không nghe thì khó lắm! Bây giờ mẹ sửa mẹ trước. Mẹ tu hành đi, để con có gây chuyện, mẹ không buồn. Thế là thành công rồi. Con gây chuyện, mẹ không buồn là tốt đẹp thành công rồi. Còn sau này, nếu mà nó thấy mẹ nó xịn, là không buồn ấy, thì nó phải nghĩ lại thôi, dần dần nó sẽ nghĩ lại.

Bác Nhông: *Con nghĩ con bây giờ nhiều tuổi rồi không biết có tu được không?*

Trong Suốt: 66 tuổi vẫn tu tốt, vẫn tu hành tốt. Đây, nếu mà chị có quen Vũ Hiền, đúng không? Cô à?

Vũ Hiền: *Dạ!*

Trong Suốt: Thầy có một nhóm gọi là nhóm “Phụ huynh Trong Suốt”, chuyên dạy phụ huynh. Đây, thầy có nhóm là “Nhi đồng Trong Suốt”, toàn dạy em bé, còn có nhóm “Phụ huynh Trong Suốt”. Nếu mà không, lần sau có Trà đàm dạy phụ huynh như thế nào. *(Mọi người vỗ tay)* Về nhà mình dạy bố mẹ như thế nào. Đây! Cô thi vào nhóm “Phụ huynh Trong Suốt” đi! Thầy yêu cầu ai học thi hết, cho học hành nghiêm túc. Xong thầy dạy “Dạy phụ huynh như thế nào?”, mọi người muốn nghe, sau này muốn nghe cái đây không ạ?

Mọi Người: *Có ạ!*

Trong Suốt: Dạy con như thế nào, bây giờ dạy cả bố mẹ như thế nào? Nghe hơi láo nhỉ? *(Mọi người cười)* Con cái dạy bố mẹ, nhưng mà bố mẹ cũng cần biết cái điều này. Gọi là dạy cho vui thôi. Giúp bố mẹ như thế nào, đúng không? Đây! Buổi sau của mình sẽ nói là “*Giúp bố mẹ như thế nào? Làm thế nào để giúp bố mẹ hạnh phúc?*”. Còn đâu chị tu đi, vào nhóm tu hành Trong Suốt đi! Nhé? Chứ còn con 40 tuổi thì thôi!

Bác Nhông: *Thưa Thầy, con cũng hay đi chùa, thích đi chùa lắm.*

Trong Suốt: Hay đi chùa ấy hả? Hay đi chùa không phải là tu. Tu là sửa tâm của mình cơ. Sửa cái sai bên trong mình.

Bác Nhông: Thì tới chùa mình nghĩ đến chùa để tu.

Trong Suốt: Không phải, không phải! Chùa không phải là để tu, chùa mà như thế chỉ là đi gọi là đi để giải tỏa tâm lý. Chứ tu khác.

Bác Nhông: Con ăn chay trường.

Trong Suốt: Ăn chay trường cũng thế, ăn chay trường chưa phải là tu. Khi nào mình thấy cái sai trong lòng mình, mình sửa nó, đó mới gọi là tu. Tu giống như là đại tu, trung tu. Tu là sửa, mà mình không sửa, mình chỉ ăn chay, mình chỉ niệm Phật thì đấy chỉ là hoạt động tâm linh mà thôi, cho tâm lý mình được an ổn. Còn tu là mình sửa cái sai bên trong mình. Mình đang đau buồn, mình sửa đau buồn đấy bằng cách hiểu nhân quả này, đấy mới là tu.

Đấy, thì cái chị cần làm là phải tu. Con 40 tuổi rồi thì thôi, cứ bình tĩnh. 40 năm nó không nghe rồi bảo đi dạy hai, ba ngày nó nghe, không có đâu! Khi mình sửa xong mình rồi, mình có sức mạnh, mình có thể làm nó học theo mình cái gì đó. Đấy, thế thì làm được. Sau này có thể làm được. Trước mắt là tu đã. Đồng ý không?

Bác Nhông: Cám ơn Thầy!

Trong Suốt: Tặng món quà. Rồi hoan hô! (Mọi người vỗ tay) Bạn tên là gì ấy nhỉ?

Vũ Hiền: Nhông ạ.

Trong Suốt: Hồng à?

Bác đó: Dạ, Nhông ạ!

Mọi người: Nhông ạ,

Trong Suốt: À, Nhông! Đổi tên được thì đổi tên luôn! (Cười)

Rồi! Như vậy buổi Trà đàm thành công rực rỡ. Hẹn mọi người lần sau. (Mọi người vỗ tay) Buổi Trà đàm hôm nay đã thành công rực rỡ, tất cả khán giả đều hoan hỷ rầm rầm về dạy con theo kiểu mới. (Mọi người cười)

Hẹn gặp lại các bạn trong buổi trà đàm sau, có thể gặp theo chủ đề là gì? Giúp phụ huynh như thế nào? Rồi, thế thôi.

(Mọi người vỗ tay)

Lưu ý: Trên đây chưa phải là cách giải quyết tận gốc mọi vấn đề mà bạn đang gặp phải. Nếu bạn muốn tìm đến một con đường hướng tới tu hành Phật Pháp chân chính có cơ hội giúp vượt thoát khổ đau.

Xin liên hệ với Hồng Nhung qua

- Email – nguyen.hong.nhung.1504@gmail.com

- Số điện thoại: 094.888.8585